

بررسی آثار گناه و ترک واجب از دیدگاه احادیث معصومین

□ سید رضی موسوی *

□ سید عباس موسوی *

چکیده

یکی از آسب‌های که انسان را از خدا و پیشوایان دین و کارهای نیک بازمی‌دارد گناه است. گناه هر چیزی که نافرمانی خداوند و مایه شادمانی شیطان و بدکاران باشد. گناه شمرده می‌شود. و کيفر زیان بخش فراوان دنیوی و اخروی دارد؛ که در احادیث ائمه اطهار علیهم‌السلام و کتاب‌های اخلاقی درباره پیامد و کيفر دنیوی و اخروی آن به تفصیل بحث شده است. مقاله حاضر برای روشن شدن این مطلب به نگارش درآمده. روش نگارش مقاله. کتابخانه‌ای بوده جمع‌آوری مطالب سپس تحلیل و پردازش مطالب با مراجعه به احادیث و تفاسیر شیعه تدوین شده است. واژگان کلیدی: کيفر گناه کبیره صغیر پیامد.

---

* اتمام سطح چهار حوزه علمیه.

** دانش آموخته جامعه المصطفی صلى الله عليه وآله العالمية

مقدمه

در عالم طبیعت. قانون عمل و عکس العمل حکم فرماست. هر عملی عکس العمل دارد؛ و در برابر هر کنشی واکنشی وجود دارد عقیده و باورهای دینی در زندگی بشر همیشه نقش مهمی دارد بدون تردید. مسائل معنوی نیز. از این قاعده مستثنی نیست. با مراجعه به احادیث و آیات قرآن می بینیم. علاوه بر پیامد و کیفیهای دنیوی. برای معصیت و گناه پیامدهای اخروی نیز شمرده شده است. و گاهی بعضی گناه کاران به خاطر ارتکاب معصیت. مستحق و خلود در جهنم می شود. بنابراین. در این مقاله با تحقیق و تفحص در روایات درمی یابیم؛ که گناه آثار و کیفیهای دنیوی و اخروی دارد. در این مقاله گناه مفهوم شناسی. و در حد گنجایش مقاله تبیین و تفصیل داده شده است.

۱. مفاهیم

در این قسمت معانی واژه های پر کاربرد در کفر گناهان و واژه های کلیدی بررسی می شود.

شرک در لغت

شرک از نظر لغوی به معنی قسمت و نصیب و در اصطلاح به معنی همتا و شریک قرار دادن برای خداست یعنی شریک قرار دادن به این معنی که یکی را شریک دیگری بگردانیم در اسلام شرک در مقابل توحید قرار دارد یعنی اعتقاد داشتن به چندین خدا و از گناهان کبیره محسوب می شود مثل ثنویت قائل به دو خدا که شرک هم دارای اقسام و مراتب است به جهت عدم گنجایش مقاله از آن صرف نظر می شود. روایات: یکی از گناهان کبیره شریک قرار دادن برای خداست که در بیان لقمان به ظلم عظیم تعبیر شده است. امام علی علیه السلام: فرمود { اما الظلم الذی لا یغفر فالشرک بالله آن ستمی که بخشوده نمی شود شرک آوردن به خداست خداوند متعال فرموده: است خداوند شرک به خود را نمی بخشد. امام صادق علیه السلام می فرماید: شرک نا محسوستر از حرکت مورچه در شب تاریک بر روی گلیمی. (الخصال ج ۴ ص ۱۳۶ ح ۱۵۱)

گناه در لغت

گناه به معنی جرم. نافرمانی. و امثال این الفاظ آمده است. در لغت عرب. از آن به ذنب و اثم و

معصیت. سیئه خطیئه فسق فساد فجور. منکر فاحشه شر لمم وزر تعبیر شده است. معنای که همه آنها صادق. و بلکه جامع همه معانی است. در حقیقت گناه همان انجام کار ناروا؛ و سرپیچی از قانن شرع عرف و فطرت را گویند: دراین میان دو واژه (ذنب) و اثم در فرهنگ اسلامی کاربرد بیشتری دارد (ذنب) به معنای دم حیوان و ذنب به مفهوم گرفتن دم حیوان است. هر فعلی که عاقبت اش وخیم است. آن را (ذنب) گویند: زیرا جزای آن مانند دم حیوان در آخر است. اثم نیز نام کارهای است؛ که انسان را از ثواب باز می‌دارند. به نظر می‌آید که معنای اصلی (اثم) ضرر باشد. در فرهنگ قرآنی (اثم) یعنی: هر آن چیزی که دارای زیان و ضرر باشد. در این صورت. به گناه و مطلق کار حرام. از آن جهت (اثم) گفته شده؛ که ضرر است. و آدمیرا از خیر باز می‌دارد. (آثم) یعنی گناه کار؛ و (ایثم) صیغه مبالغه است. کلمه (ایثم) با سایر مشتقات آن. ۴۸ بار در قرآن بکار رفته است.

گناه در اصطلاح

گناه عبارت است از نافرمانی از خداوند. و انجام دادن کاری است؛ که خداوند از آن نهی کرده. کرده مثل دروغ غیبت سخن چینی تهمت خوردن ربا شرب خمر قمار زنا. و یا امر کرده به انجام آن ترک کند: مثل ترک نماز ترک روزه ترک زکات ترک حج ترک خمس و...

۲. اهمیت بحث

اهمیت سخن گفتن. در باره کیفر گناهان در این است؛ که اگر انسان اطلاعات بیشتری. در باره پیامدهای زیان بار گناهان. در این دنیا داشته باشد. سعی می‌کند از آن اجتناب نماید. مثلاً اگر بداند؛ که خود داری. از پرداخت زکاة. موجب کاهش نزولات آسمانی است. ترک امر به معروف و نهی از منکر. سبب تسلط ستم گران. و بدکاران به سرنوشت مردم و ربا خواری مایه نماند. و تهییج فقراء بر ضد ربا خواران می‌شود. و هم چنین گناهانی مانند قطع صلّه رحم. قسم ناهق و دروغ گوئی. موجب کوتاهی عمر و رسوای انسان خواهد شد. بی‌تردید رفتار خود تجدید نظر می‌کند. لذا کیفر گناه و پیامدهای آن را در این تحقیق. بررسی به عوامل انحطاط ملتها و عواملی؛ که باعث انقراض آنها می‌شود. و راههای جلوگیری از آن می‌پردازم؛ که با عبرت گرفتن از گذشتگان. و ترک گناه و عصیان باعث آبادی. سرزمین‌های

خود شوند. چرا که خداوند متعال. با فرستادن انبیاء عظام و امامان معصوم علیهم السلام. به بشر راه هدایت را آموخت. و تاریخ نشان داده است؛ که بشر توانسته. با اراده خود. و کمک از هدایت انبیاء. و اهل بیت عصمت علیهم السلام راه بندگی را طی کند.

۳. اهداف پژوهش

هدف پژوهش حاضر. ارزیابی کیفی روایا مدهای گناهان از منظر احادیث معصومین علیهم السلام است. این تحقیق با استفاده از روش توصیفی. سراغ متون روایی رفته است. و نقش گناه را در نزول بلاها بررسی کرده. و به تبیین راه به طه بین گناه و نزول بلاها پرداخته است. تا با آگاهی دادن به مخاطب. در زمینه بلا خیز بودن گناه. زمینه دوری از گناه را فراهم آوردند. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد؛ که گناه در قالب عناوینی هم چون تغیر نعمت. به اجابت نرسیدن دعا. احباط عمل نعمت آسیب‌های روانی. کاهش شخصیتی کاهش عزت نفس. و کاهش شاد کامی بلا را محقق می‌سازد.

۴. اقسام گناه

از نظر احادیث و روایات و آیات گناهان دو قسم است. گناهان کبیره و گناهان صغیره. و این تقسیم بندی از قرآن (سوره کهف آیه ۴۹). اقتباس گردیده. ترجمه: این چه کتابی است؛ که هیچ عملی کوچک و بزرگی نیست. مگر این که آن را شماره کرده است؛ و روایات سر چشمه گرفته است. روایات متعددی از ائمه اطهار علیهم السلام به ما رسیده؛ که بیانگر تقسیم گناهان به کبیره و صغیره است؛ که در کتاب اصول کافی یک باب تحت عنوان. باب الکبائر به این موضوع اختصاص یافته؛ که دارای ۲۴ حدیث است.

۵. گناهان کبیره

گناهان کبیره از منظر احادیث و روایات معصومین علیهم السلام و آیات. به آن گناهانی گفته می‌شود؛ که وعده کیفر و عقاب داده شده که حدود افراط را زچهل گناه است؛ که به جهت اختصار به بعضی آنها اشاره می‌کنم:

۱/۵. شرک

بحث روائی دیگر از گناهان کبیره شرک است که قرآن از آن به ظلم عظیم یاد کرده: یونس عن ابن به کیر عن سلیمان ابن خالد عن ابی عبداللہ علیه السلام قال: ان الله لا یغفر ان یشرک به ویغفر ما دون ذلك لمن یشاء (الکبائر فماسواها قال: قلت دخلت الکبائر فی الا ستناء قال: نعم ترجمه: از سلیمان بن خالد از امام صادق علیه السلام فرمود: سورة نساء آیه ۴۸) به راستی خدا نیامرزد که به او شرک آرند و پیامرزد هر چه جز آنهارا برای هر که خواهد از گناهان کبیره و جز آنها گوید: گفتم کبائرهم در استثناء داخل اند؟ فرمود آری. (اصول کافی ج ۵ ص ۱۵۰).

عدة من اصحابنا عن احمد بن محمد بن خالد عن عبدالعظیم بن عبداللہ الحسینی قال: حدثنی ابو جعفر علیه السلام قال: سمعت ابی موسی بن جعفر علیه السلام یقول: دخل عمرو بن عبید عن ابی عبداللہ علیه السلام فلما سلم وجلس تلا هذه الایة (الذین یجتنبون کبائر الاثم والفواحش) ثم امسک فقال: له أبو عبداللہ علیه السلام ما أسکتک؟ قال: أحب أن أعرف الکبائر من کتاب الله عزوجل فقال: نعم یاعمر و اکبر الکبائر الأشراک با الله یقول: الله ومن یشرک بالله فقد حرم الله علیه الجنة. ترجمه: کبیر شرک به خدا از امام محمد تقی علیه السلام که شنیدم: پدرم می فرمود: که: شنیدم پدرم موسی بن جعفر می فرمود که: عمرو بن عبید خدمت امام صادق علیه السلام رسید و چون سلام کرد و نشست این آیه را خواند (سورة نجم) آن کسانی که کنار می کنند از گناهان کبیره و از هرزه گیها سپس دم بست پس امام صادق علیه السلام به او فرمود: چه تورا خاموش کرد؟ گفت: من می خواهم گناهان کبیره را از روی قرآن خدا عزوجل بشناسم امام فرمود: آری ای عمرو ۱- بزرگترین گناهان کبیره شرک به خداست خدامی فرماید: هر که به خدا شرک آورد خدا بهشت را بر او حرام کرده است. (اصول کافی ج ۵ ص ۱۵۴)

۲/۵. قطع رحم

بحث روائی دیگر از گناهان کبیره قطع رحم است باعث شقاوت دنیا و آخرت است: عدة من اصحابنا عن احمد بن محمد بن خالد عن محمد بن علی عن محمد بن الفضیل عن حذیفه بن منصور قال: قال ابو عبداللہ علیه السلام اتقوا الحالقة فانها تمیت

الرجال: قلت: وما الحالقة؟ قال: قطیعة الرحم. ترجمه: از حدیفة بن منصور گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: از حالقة پرهیزید زیرا که مردم را به مرگ می کشاند گفتم حالقة چیست؟ فرمود: قطع رحم است. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۰۷ باب قطع رحم).
 عدة من اصحابنا عن احمد بن ابی عبدالله عن ابیه رفعه عن ابی حمزة الثمالی قال: قال امیرالمؤمنین علیه السلام فی خطبة اعوذ بالله من الذنوب آلتی تعجل الفناء فقام الیه عبدالله ابن الکواء الیشکری فقال: یا امیرالمؤمنین أوتکون ذنوبٌ تعجل الفناء؟ فقال نعم: ویلک قطیعة الرحم ان اهل البیت لیجتمعون ویتواسون وهم فجرة فیرزقهم الله وان اهل البیت لیتفرقون ویقطع بعضهم بعضاً فیحرمهم الله وهم اتقیاء. ترجمه: امیرالمؤمنین علیه السلام در کتفیر قطع رحم در خطبه فرمود: پناه می برم به خدا از گناهی که زود نابودکنند عبدالله بن کواء یشکری خدمت آن حضرت برخاست وگفت: یا امیرالمؤمنین علیه السلام آیا گناهی هستنکه زود نابودکنند؟ فرمود: آری وای بر تو آن قطع رحم است راستی که خاندانی به هم فراهم شوند و باهم کمک کنند و با این که بد کارند خدا به آنها روزی می دهد و به راستی خاندانی از هم جدا می شوند و با یک دیگر قطع رحم می کنند و خدا آنها را از روزی محروم می کنند با این که پرهیزکارند. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۰۹).

علی بن ابراهیم عن صالح بن السندی عن جعفر بن بشیر عن عنبسة العابد قال: جاء رجل فشکا الی ابی عبدالله علیه السلام أقاربه فقال له اکظم غیظک وافعل فقال: انهم یفعلون ویفعلون فقال: أترید أن تكون مثلهم فلا ینظر الله الیکم. ترجمه: کتفیر قطع رحم از عنبسة بن عابد گوید: مردی به امام صادق علیه السلام از خویشان خود شکایت کرد به او فرمود خشم را فروخور و اقدام کن (خوبی) در پاسخ گفت: آنان می کنند و می کنند (هر گونه عملی زیان بخشی را) فرمود: توهم می خواهی چون آنان باشی تا خدا به شما نظر ترحم نکند (در دنیا و آخرت لطف خود را از شما دریغ دارد). (اصول کافی ج ۵ ص ۳۰۹).

۳/۵. عاق والدین

بحث روائی بر اساس منابع اسلامی عاق والدین یکی از گناهان کبیره است: محمد

بن یحی عن احمد بن محمد بن عیسی عن محمد بن سنان عن حدید بن حکیم عن ابی عبد الله علیه السلام قال أدنی العقوق أف ولو علم الله عزوجل شیئا أهون منه لنهی عنه. ترجمه: از امام صادق علیه السلام که فرمود: کمترین ناسپاسی گفتن اف است بروی پدر و مادر و اگر خدای عزوجل چیزی را آسانتر از آن می دانست از آن غدقن می کرد زیرا مقصود نهی از هر گونه بی ادبی و ترک احترام پدر و مادر است و برای تاکید کمترین فرد را مورد نهی ساخته تا افراد بزرگتر به وجه شایسته تری کناره گیری شود. (اصول کافی ج ۲ ص ۳۱۱).

علی بن ابراهیم عن أبیه عن عبد الله بن المغيرة عن ابی الحسن علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله کُنْ باراً و اقتصِرْ علی الجنة و ان كنت عاقاً (فظاً) فاقْتَصِرْ علی النار. ترجمه: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: نیک رفتار باش (با پدر و مادر) و در بهشت باش و اگر عاق و جفا کار باشی پس به دوزخ بساز. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۱۰).

أبو علی الا شعری عن الحسن بن علی الکوفی عن عبیس بن هشام عن صالح الحذاء عن یعقوب بن شعیب عن ابی عبد الله علیه السلام قال: اذا كان يوم القيامة كشف غطاء من أعظية الجنة فوجد ريحها من كانت له روح من مسيرة خمس مائة عام الا صنف واحد قلت: من هم؟ قال العاق لوالديه. ترجمه: از یعقوب بن شعیب از امام صادق علیه السلام که چون روز قیامت شود یک پرده از پرده های بهشت را برگیرند هر جاندارى از مسافت پانصد سال بوی آنرا بشنود جزیک دسته گفتم آنان کیانند؟ فرمود: عاق والدین خود. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۱۱).

علی بن ابراهیم عن أبیه عن النوفلی عن السکونی عن ابی عبد الله علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله فوق كل ذی بربر حتى یقتل الرجل فی سبیل الله فاذا قتل فی سبیل الله فلیس فوقه بر وان فوق كل عقوق عقوقاً حتى یقتل الرجل أحد والديه فاذا فعل ذلك فلیس فوقه عقوق. ترجمه: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: بالای دست هر نیکو کاری یک نیکی است تا آن مرد در راه خدا کشته شود چون در راه خدا کشته شد با لای آن عمل بهتری نیست و روی هر ناسپاسی ناسپاسی دیگر است تا کسی یکی از پدر و مادر خود را بکشد و چون چنین کرد با لای آن ناسپاسی دیگر نباشد. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۱۳).
عدة من اصحابنا عن أحمد بن محمد بن خالد عن اسماعیل بن مهران عن سیف بن

عمیره عن ابی عبدالله علیه السلام قال: من نظرا لی ابویه نظر ماقث وهما ظالمان له لم یقبل الله له صلاة. ترجمه: از امام صادق علیه السلام فرمود: هر که به نظر دشمنی به پدر و مادر ستم کاربر خود هم نگاه کند خدا نمازش را نپذیرد. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۱۳).

عنه عن محمد بن علی عن محمد بن فرات عن ابی جعفر علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله فی کلام له ایاکم وعقوق الوالدین فان ریح الجنة توجد من مسيرة ألف عام ولا یجدها عاق ولا قاطع رحم ولا شیخ زان ولا جارأزاره خیلاء انما الکبریاء لله رب العالمین. ترجمه: از امام باقر علیه السلام که رسول خدا صلی الله علیه و آله در ضمن سخن خود فرمود: پرهیزید از ناسپاسی پدر و مادر زیرا بوی بهشت از مسافت هزار سال راه شنیده شود و عاق والدین و قاطع رحم و پیر مرد زنا کار و متکبران را نشنود و کبریا از آن پروردگار جها نیان است. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۱۳).

عنه عن یحیی بن ابراهیم بن ابی البلاد (السلمی) عن ابیه عن جده عن ابی عبدالله علیه السلام قال: لو علم الله شیئاً أدنی من أف لنهی عن هو هو من أدنی العقوق ومن العقوق أن ینظر الرجل الی والدیه فیحد النظر الیهما. ترجمه: از امام صادق علیه السلام فرمود: اگر خدا چیزی را کمتر از آن می دانست از آن نهی می کرد آن از کمترین مراتب ناسپاسی است و از ناسپاسی است که کسی به پدر و مادر خیره نگاه کند. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۱۳).
ومنها عقوق الوالدین. ترجمه: و از آنها است (از گناهان کبیره است) عقوق و ناسپاسی حق پدر و مادر زیرا خداوند سبحان عاق را جبار شقی مقرر ساخته است اشاره است بقول خدای تعالی در حکایت از عیسی علیه السلام (۳۲ سوره مریم) و نیکی به مادر و خدا مراجب و شقی ناساخته است. (اصول کافی همان).

۴/۵. قتل عمد

بحث روائی از گناهان کبیره دیگر قتل عمد است که دارای آثار مخرب دنیوی و اخروی است: عن أبان عمّن أخبره عن أبی عبدالله علیه السلام أنه سُئل عمّن قتل نفساً متعمداً قال جزائه النار. ترجمه: أبان از قول یک راوی نقل کرده است که از امام صادق علیه السلام د رمورد کیفر کسی که عمداً دیگری را بکشد پرسیدند. حضرت فرمود: کیفر او آتش دوزخ است. (عقاب الاعمال ص ۶۹۹).

عن حمران قال: قلتُ لابی جعفر عليه السلام قولُ الله عزوجل (من أجل ذلك كتبنا على بنی اسرائیل أنه من قتل نفساً بغير نفس أو فساد فی الارض فکا نما قتل الناس جميعاً) وانما قتل واحداً؟ فقال یوضع فی موضع من جهنم الیه تنتهی شدة عذاب أهلها لو قتل الناس جميعاً کان انما یدخل ذلك المكان قلت: فان قتل آخر؟ قال یضاعف علیه. ترجمه: حمران روایت کند که از امام باقر عليه السلام در مورد معنای این کلام خداوندی که در سوره مائده آیه ۳۲ می فرماید: به همین خاطر بر قوم بنی اسرائیل نوشتیم که اگر کسی دیگری را بدون گناه و نه از جهت گرفتن قصاص و یا فتنه که برپا کرده است از روی عمد بکشد به منزله آن است که تمام مردم را کشته باشد پرسیدم که چگونه تمام مردم را کشته در حالی که بیش از یک نفر را نکشته؟ حضرت فرمود: در روز قیامت او را در منطقه ای از جهنم قرار می دهند که دوزخیان دشوارترین عذاب الهی را در آن جا می بینند و اگر همه مردم را هم بکشد به همان قسمت از دوزخ رهسپار می شود. پرسیدم اگر شخص دیگری را هم بکشد؟ فرمود عذابش دو برابر می شود. (عقاب الاعمال ص ۷۰۰).

عن جابر بن یزید عن ابی جعفر عليه السلام قال: اول ما یحکم الله تعالی فیهِ یوم القیامة الدماء فیقف ابنی آدم فیفصل بینهما ثم الذین یلونهما من أصحاب الدماء حتی لا یبقی منهم أحدٌ ثم الناس بعد ذلك فیثاتی المقتول قاتله فیسحب دمه فی وجهه فیقول: هذا قتلنی فیقول: أنت قتلته؟ فلا یتطیع أن یتکم الله حدیثاً ترجمه: جابر بن یزید از امام محمد باقر عليه السلام روایت کرده است که فرمود: اولین چیزی که خداوند در روز قیامت در باره آن قضاوت می کند خون های ریخته شده است ابتداءً دو فرزند آدم را در پیش گاهی عدل الهی نگاه می دارند و به حساب آنان می رسند و در میان آن دو قضاوت می کنند سپس به حساب دیگران یکی پس از دیگری می رسند تا کسی از این گروه باقی نماند و بعد نوبت به سایر مردم می رسد در آن روز آن که کشته شده است به سراغ کشنده خود می رود در حالی که خون از روی صورتش جاری است و می گوید: خدایا این بود که مرا به ناحق کشت خداوند از او می پرسد تو او را کشتی؟ و قاتل نمی تواند حقیقت امر را از خداوند پنهان سازد و کشتن او را انکار نماید و پس از اقرار به قتل به کیفر عمل زشت خود می رسد. (عقاب الاعمال ص ۷۰۱).

عن سعید الازرق عن ابی عبدالله عليه السلام فی رجل قتل رجلاً مومناً قال: یقال له مُت ای

میتة شئت إن شئت یهودیا وإن شئت نصرانیا وإن شئت مجوسیا. ترجمه: سعیدازرق نقل کرده است که امام صادق علیه السلام در باره کسی که انسانی مؤمنی را بکشد فرمود: به هنگام مرگ به او گفته می‌شود: به هردینی که می‌خواهی بمیر خواهی یهودی یا نصرانی یا مجوسی مراد این است که قاتل گنا هکار با اسلام از دنیا نمی‌رود. (عقاب الاعمال ص ۷۰۱)

عن ابی الجارود عن محمد بن علی علیه السلام قال: ما من نفس تُقتلُ برة ولا فاجرة الا وهی تُحشرُ یوم القیامة متعلقا بقاتله بیده الیمنی ورأسه بیده الیسری واوداجه تشخب دما یقول: یا رب سل هذا فیم قتلنی؟ فان کان قتله فی طاعة الله عزوجل أُتیب القاتل الجنة وذهب با المقتول الی النار وإن کان فی طاعة فلان قیل له اقتله كما قتلتک ثم یفعل الله فیهما بعد مشیته. ترجمه: ابو الجارود از امام باقر علیه السلام روایت کرده است فرمود: تردیدی در این نیست که در روز قیامت هر مقتولی خواه نیکوکار خواه بدکار در حالی از گور خود برانگیخته می‌شود که خود را بادیست راست به کشنده خود آویزان نموده بادیست چپش سر خود را حمل کرده و از رگهای گلویش هنوز خون جاری است می‌گوید: پروردگارا از این پرس چرا مرا کشته است؟ اگر قاتل او را طبق احکام الهی کشته باشد به پاداش این کار بهشت را بهاوارزانی دارد و مقتول را رهسپار دوزخ می‌سازند ولی اگر او را برای خوش آمد و یا طبق دستور فلانی او را کشته باشد به مقتول گفته می‌شود که: به کیفر این کار تو نیز او را بکش به همان شکلی که ترا کشته است سپس خداوند بدان گونه که اراده حکیمانه اش اقتضاء کند به آن دو رفتار نماید. (عقاب الاعمال ص ۷۰۳)

عن حفص بن البختری عن ابی عبدالله علیه السلام قال: إن امرأة عذبت فی هرة ربطتها حتی ماتت عطشا ترجمه: حفص بن بختری از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: همانا زنی را که به خاطر گربه‌ای که آن را بسته و از تشنگی جان سپرده بود عذاب کردند. (عقاب الاعمال ص ۷۰۲)

عن الحلبي عن ابی عبدالله علیه السلام قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله إن أعتا الناس علی الله تعالی من قتل غیر قاتله ومن ضرب لم یضربه ترجمه: حلبی از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: به راستی که سرکش‌ترین و گستاخ‌ترین مردم

نسبت به خداکسی است که غیرقاتل خودراکشته باشد و نیز کسی را موردضرب قراردهد که با او این رفتار رانداشته است. (عقاب الاعمال ص ۷۰۲).

عن سلیمان بن خالد قال: سمعتُ ابا عبد الله عليه السلام يقول اوحى الله تعالى الى موسى بن عمران أن يا موسى قل للملاء من بنى اسرائيل إياكم وقتل النفس الحرام بغير حق فان من قتل منكم نفساً في الدنيا قتلته في النار مائة الف قتلة مثل قتله صاحبه... ترجمه: سلیمان بن خالد نقل کرده است که امام صادق عليه السلام شنیدم که فرمود: خداوند متعال به موسی بن عمران وحی فرمود: ای موسی به بزرگان بنی اسرائیل بگو: که شما را ازکشتن انسانی که کشتن او حرام است بر حذر می دارم زیرا هر یک از شما که در این دنیا کسی را به ناحق بکشد او را به مکافات این عمل نکو هیده صد هزار بار به همان طریقی که آن بیگناه را کشته است در آتش خواهم کشت. (عقاب الاعمال ص ۷۰۳).

عن عبد الرحمن بن أسلم عن أبيه قال: قال ابو جعفر عليه السلام من قتل مؤمناً متعمداً أثبت الله تعالى عليه جميع الذنوب وبراء المقتول منها وذل لك قول الله تعالى أريد أن تبوأ بأثمي وإثمك فتكون من أصحاب النار. ترجمه: عبد الرحمن بن أسلم از قول پدرش از امام محمد باقر عليه السلام روایت کرده است که فرمود: کسی که مؤمنی را عمدتاً بکشد خداوند تبارک و تعالی تمام گناهان مقتول در نامه عمل قاتل می نویسد و مقتول را از کیفر گناهانی که کرده است معاف می دارد و این مفاد همان کلام خداوند است که در سوره مائده آیه ۲۹ می فرماید: من اراده کرده ام که تو آنقدر بارگناهان من و خود را بردوش بکشی که در شمار دوزخیان باشی و این آیه گفتار فرزندان حضرت آدم عليه السلام را باز گو می کند. (عقاب الاعمال ص ۷۰۳).

۵/۵. خوردن ربا

بحث روائی سود گرفتن مؤمن از برادر دینی خود ربا است و از گناهان کبیره و ظلم است زیرا از کارهای نیک انسان را باز می دارد: عن محمد بن سنان عن فرات بن أحنف قال: ابو عبد الله عليه السلام ربح المؤمن على المؤمن ربا. ترجمه: فرات بن سنان عن فرات بن أحنف عليه السلام روایت کرده است که فرمود: طلب سود نا متعارف در تجارت از مؤمن ربا است. (عقاب الاعمال ص ۶۰۶).

وأكل الرباء. لان الله عز وجل يقول: الذين يأكلون الربا لا يقومون الا كما يقوم الذي

یتخبطه الشیطان من المس. ترجمه: دیگر از گناهان کبیره خوردن ربا است زیرا خدای عزوجل می فرماید (سوره بقره) آن کسانی که ربا می خورند بر نمی خیزند جز چنانچه از جابر خیزد مثل کسی که شیطان او را با مس خود مخبط و دیوانه کرده است. (اصول کافی ج ۵ ص ۱۵۷).

۶/۵. زنا

بحث روائی یکی از گناهان زنا است پیامبر ﷺ فرمود یا علی بهای فروش مردار و پول شراب و کابین و مهر زن زنا کار و رشوه خواری در قضاوت برابر است (میزان الحکمه ۵ / ۲۰۷۶).: عن عبدالله بن میمون عن ابی عبدالله علیه السلام عن ابیه علیه السلام قال: للزانی ستُ خصال: ثلاث فی الدنیا وثلاث فی الاخرة أما آلتی فی الدنیا فیذهب بنور الوجه ویورث الفقر ویعجل الفناء وأما آلتی فی الاخرة فسخط الرب وسوء الحساب والخلود فی النار ترجمه: عبدالله بن میمون از امام صادق علیه السلام و آن حضرت از پدر بزرگوارش علیه السلام روایت کرده است که فرمود: شش گونه کیفر و مکافات برای زناکار مقرر شده است سه کیفر در دنیا سه کیفر در آخرت و اما سه کیفر که گریبان گیر شخص زنا کار در دنیا می شود عبارت است از فروغ و روشنائی را از چهره او می برد مایه تنگ دستی او می گردد و عمر او را کوتاه می کند. و آنچه مربوط به آخرت است: خشم خداوند نسبت به او به سختی از او حساب کشیدن و اقامت همیشگی در آتش و زخ عن حفص قال: قال زید بن علی علیه السلام قال امیر المومنین علیه السلام اذا کان يوم القيامة أهب الله ریحاً منتنة یتأذی بها اهل الجمع حتی اذا همت أن تمسک بأنفاس الناس ناداهم مناد هل تدرون ما هذه الریح آلتی قد أذتکم؟ فیقولون: لا فقد أذتنا وبلغت منا کل مبلغ قال: فیقال: هذه الریح ریح فروج الزناة الذین لقوالله بالزنا ثم لم یتوبوا فالعنوهم لعنهم الله قال: فلا یبقی فی الموقف احد الا قال: اللهم العن الزناة. ترجمه: حفص از زید بن علی بن الحسین از امیر المومنین علیه السلام روایت کرده است که چون روز قیامت فرا رسد خداوند باد بد بوی بفرستد که اهل محشر چنان از بوی گند آن نا راحت شوند که نفس بر آنان بگیرد و احساس خفگی کند آن گاه سرش ندا در دهد که آیا می دانید این بادی که شما را می آزارد از کجاست؟ پاسخ می دهند نمی دانیم اما ما را بسیار آزرده است به آنان گفته می شود: این باد گند از شرمگاه زنا کارانی است که پیش از این که توبه کنند مرده

است پس بر آنان لعنت کنید که خداوند آنان را لعنت کرده است پس کسی از اهل محشر نماند جز اینکه گویند پروردگارا زنا کاران را مورد لعن و نفرین خود قرار ده. (عقاب الاعمال ص ۶۶۷).
عن صباح بن سیابه قال كنت عند أبي عبدالله عليه السلام فقيل له يزني الزاني وهو مؤمن؟ قال لا اذا كان على بطنها سلب الا يمان منه فاذا قام ردعليه قال فانه ان يعود؟ قال ما اكثر من يهم ان يعود ثم لا يعود. ترجمه: صباح بن سیابه نقل کرده است که در خدمت حضرت امام صادق عليه السلام بودم که از او پرسیدند: آیا ممکن است زنا کار به هنگام زنا ایمان داشته باشد؟ فرمود: نه هنگامی که به این کار زشت سرگرم است ایمان از او گرفته می شود و زمانی که از جای خود برخیزد ایمانش را به او باز گردانند. باز پرسیدند اگر باز هم تصمیم به ادامه این کار زشت داشته باشد چگونه؟ فرمود: چه بسا افرادی که تصمیم به باز گشت دارند ولی هرگز باز نمی گردند. (عقاب الاعمال ص ۶۶۸).

عن عبد الملك بن أعين قال سمعت أبا جعفر عليه السلام يقول اذا زنى الرجل أدخل الشيطان ذكره فعملاً جميعاً وكانت النطفة واحدة وخلق منهما الولد ويكون شرك الشيطان. ترجمه: عبد الملك بن أعين گوید: از امام محمد باقر عليه السلام شنیدم که فرمود: کسی که سرگرم زناست شیطان نیز شرمگاه خود را در آن کار شرکت می دهد و هر چند نطفه یکی است ولی فرزند از هر دوی آن هاست و شیطان در فرزند شریک است. (عقاب الاعمال ص ۶۶۸).

عن محمد بن مسلم عن ابي عبدالله عليه السلام قال ثلاثة لا يكلمهم الله ولا يزكيهم ولهم عذاب اليم منهم المرأة توطئ فراش زوجها ترجمه: محمد بن مسلم از امام صادق عليه السلام روایت کرده است که فرمود: سه نفر هستند که خداوند متعال با آنها سخن نمی گوید و آنها را از لایش گناه پاک نمی سازد و عذابی درد ناک در انتظار ایشان است یکی از این سه نفر زنی است که در بستر همسرش با مردی دیگر هم آغوش گردد. (عقاب الاعمال ص ۶۶۸).

عن اسحاق بن هلال عن ابي عبدالله عليه السلام قال: قال امير المؤمنين عليه السلام ألا أخبركم بأكبر الزنا؟ قال: هي امرأة توطئ فراش زوجها فتأتي به ولد من غيره فتلزمه زوجها فتلك آلتى لا يكلمها الله ولا ينظر اليها يوم القيامة ولا يزكيها ولها عذاب اليم ترجمه: اسحاق بن هلال از امام صادق عليه السلام روایت کرده است که امیر مومنان عليه السلام

فرمود: آیا نمی خواهید شمارا از بدترین نوع زنا آگاه سازم؟ سپس فرمود: کردار زنی که مرد بیگانه را به بستر شوهر خود راه می دهد و فرزندی که از او آورده او را به شوهر خود نسبت می دهد پس خداوند با این زن سخن نمی گوید و در روز قیامت نظر رحمت به او نمی کند و او را از لایش گناهان پاکیزه نگرداند و عذابی دردناک در انتظار اوست. (عقاب الاعمال ص ۶۶۹).

عن علی بن سالم عن ابی عبدالله علیه السلام إن أشد الناس عذاباً يوم القيامة رجل أقر نطفته فی رحم تحریم علیه. ترجمه: علی بن سالم از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که دشوارترین عذاب روز قیامت نصیب مردی است که نطفه خود را در رحمی که براو حرام است می ریزد. (عقاب الاعمال ص ۶۶۹).

عن عبدالله بن به کیر قال: قلت لابی جعفر علیه السلام فی قول رسول الله صلی الله علیه و آله اذانی الرجل فارقه رُوح الا یمان قال قوله تعالی (وَأیدهم به روح منه) ذلك الذی یفارقه. ترجمه: عبدالله بن بکیر گفت: از امام محمد باقر علیه السلام معنی این سخنان رسول خدا صلی الله علیه و آله را جویا شدم هرگاه مردی زنا کند روح ایمان از او کناره می گیرد حضرت فرمود: این همان روحی است که خداوند متعال در سوره مجادله آیه ۲۲ بدان اشاره فرموده است: آنان را به وسیله روحی از جانب خود تأیید کرده است و از مردی که زنا کند این روح خدای جدا می شود. (عقاب الاعمال ص ۶۶۹).

عن زرارة قال: سمعت أجعفر علیه السلام یقول: لاخیر فی ولد الزنا ولا فی بشره ولا فی شعره ولا فی لحمه ولا فی دمه ولا فی شیء منه - یعنی ولد الزنا. ترجمه: زرارة گفت از امام محمد باقر علیه السلام شنیدم که فرمود: هیچ خیری در زنا زاده نیست نه در وجود او نه در پوست و موی او و نه در گوشت و خون او نه در هیچ چیز دیگر او. (عقاب الاعمال ص ۶۷۰).

عن ابی خدیجة عن ابی عبدالله علیه السلام قال: لوکان احدٌ من ولد الزنا نجاً لنجا سائح بنی اسرائیل فقیل له: إن ولد الزنا لا یطیب ابداً ولا یقبل الله منه عملاً قال: فخرج یسیح بین الجبال ویقول ما ذنبی ترجمه: ابو خدیجه از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: اگر بنا بود یکی از کسانی که از راه زنا به دنیا آمده است رهایی یابد گردشگری بنی اسرائیل نجات می یافت از حضرت پرسیدند گردشگر بنی اسرائیل کیست؟ فرمود: عابدی بود (زنازاده) و به او گفته بودند هرگز زنا زاده پاک و عبادتهای

او دیرفته نمی‌شود او چون این مطلب را شنید (از شهر بیرون رفت) سر به کوه و بیابان گذاشت و مرتباً تکرار می‌کرد گناه من چیست؟ (عقاب الاعمال ص ۶۷۰).
لان الله عزوجل يقول: ومن يفعل ذلك يلق أثاماً يضاعف له العذاب يوم القيامة ويخلد فيه مهاناً ترجمه: دیگر از گناهان کبیره زنا کردن است زیرا خدا عزوجل می‌فرماید (سوره فرقان): و کسانی که نمی‌خوانند با خدا معبود دیگری را و نمی‌کشند کسی را که خدا حرام کرده جز به حق و زنا نمی‌کنند و هر که این کار کند سزای گناه خود بیند (۷۰) عذابش در قیامت دوچندان باشد و به خواری در آن عذاب جاویدان بماند. (اصول کافی ج ۵ ص ۱۵۹).

۷/۵. حسد

بحث روائی طبق روایات معصومین علیهم‌السلام حسد از گناهان کبیره است آثار سوء دنیوی و اخروی به دنبال دارد: محمد بن یحیی عن احمد بن محمد عن ابن محبوب عن العلاء بن زید عن محمد بن مسلم قال: قال ابو جعفر علیه‌السلام ان الرجل لیا تی با ی با دره فیکفر وان الحسد لیا کل الا لایمان کما تاء کل النار الحطب. ترجمه: امام باقر علیه‌السلام فرمود: مرد هرگونه سخن شتاب زدگی. هنگام خشم از خود نشان می‌دهد. و جبران می‌شود و به راستی حسد است که ایمان را می‌خورد. چنانچه آتش هیزم را می‌خورد. (اصول کافی ج ۵ باب حسد ص ۲۰۷)

عنه عن احمد بن محمد عن محمد بن خالد والحسين بن سعيد عن النضر بن سويد عن القاسم بن سليمان عن جراح المدائنی عن ابي عبد الله علیه‌السلام قال: إن الحسد یا کل الا یمان کما تا کل النار الحطب. ترجمه: از امام صادق علیه‌السلام فرمود: به راستی حسد ایمان را می‌خورد. چنانچه آتش هیزم را می‌خورد. (اصول کافی ج ۵ ص ۲۰۷)

عدة عن اصحابنا عن احمد بن محمد بن خالد عن ابن محبوب عن داود ا لرقی قال: سمعت ابي عبد الله علیه‌السلام يقول: إتقوا لله ولا یحسد بعضکم بعضاً ان عیسی بن مریم کان من شرایعه السیح فی البلاد فخرج فی بعض سیحه ومعه رجل من اصحابه قصیر وکان کثیراً للزوم لعیسی علیه‌السلام فلما انتهى عیسی الی البحر قال: بسم الله بصحة یقین منه فمشی علی ظهرها لماء فقال: لرجل ا

لقصیرحین نظرا لی عیسی علیه السلام جا زه بسم الله بصحة یقین منه فمشی علی الماء ولحق به عیسی علیه السلام فد خله عجب بنفسه فقال: هذا عیسی روح الله یمشی علی الماء وأنا مشی علی الماء فما فضله علی؟ قال: فرُمس فی الماء فاستغاث به عیسی فتنا و له من الماء فاخرجه ثم قال: له ماقلت یا قصیر؟ قال: قلتُ هذا روح الله یمشی علی الماء وأنا مشی علی الماء فد خلنی من ذلک عجب فقا ل له عیسی: لقد وضعت نفسک فی غیرا لموضع الذی وضعک الله فیہ فمقتک الله علی ما قلت فتب الی الله عزوجل مما قلت قال فتاب الی الله عزوجل و عا د الی مرتبته الی وضعه الله فیها ف اتقوا الله ولا یحسدن بعضکم بعضاً ترجمه: از دود رقی. گوید: شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمود: از خدا پرهیزید. و به هم دیگر حسد نبرید. راستی عیسی بن مریم را. شریعت بر پایه گردش در جهان بود. در یکی از گردش های خود بیرون شد. و مردی کوتاه قدی از یاراناش به همراهش بود؛ و به سیارملازم خدمت آن حضرت بود. و چون عیسی به دریا رسید. از روی یقین درست نام خدا برد. و بروی آب به راه افتاده. و چون آن مرد کوتاه به عیسی نگاه کرد؛ که به روی آب راه رفت. او هم با یقین کامل نام خدا برد؛ و به روی آب به راه افتاد. تا به عیسی علیه السلام رسید و خود بینی او را فرا گرفت؛ و با خود گفت: این عیسی روح الله است؛ که بر روی آب راه می رود. و من هم بروی آب راه می روم. او را بر من چه برتری است؟ فرمود: به محض این اندیشه به زیر آب رفت. و عیسی را به بفریاد خود طلبید. و آن حضرت او را از زیر آب بیرون آورد. سپس به او فرمود: ای قد کوتوله. چه می گفتمی: که زیر آب رفتی؟ در پاسخ گفت: که گفتم این روح الله است؛ که روی آب راه می رود. من هم روی آب راه می روم. و عجب مرا گرفت عیسی به او گفت: خود را به جای او داشتی جز آن جا که خدایت وا داشته. در آن و خدا به این گفته تو از تو بدش آمد از آنچه گفتمی به درگاه خدا عزوجل توبه کن. فرمود: آن مرد توبه کرد و به مقامی که خدا به او داده باز گشت. و از خدا پرهیزید و به یک دیگر حسد نبرید. (اصول کافی ج ۵ ص ۲۰۹). ابراهیم عن ابیه عن النوفلی عن السکونی عن ابی عبدالله علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله کاد الفقر أن یكون کفرا ترجمه: از امام صادق علیه السلام که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: چه بسیار

نزدیک است؛ که فقر کفر باشد. و چه بسیار نزدیک است؛ که حسد بر قدر چیره شود.

(اصول کافی ج ۵ ص ۲۰۹).

علی بن ابراهیم عن محمد بن عیسی عن یونس عن معاویة بن وهب قال: قال ابو عبدالله علیه السلام آفة الدین الحسد والعجب والفخر. ترجمه: امام صادق علیه السلام فرمود: آفت دین حسد است. و خود بینی و با لیدن. (اصول کافی ج ۵ ص ۲۱۱).

یونس عن داود الرقی عن ابی عبدالله علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله قال الله عزوجل لموسی بن عمران علیه السلام یا ابن عمرآن أن لا تحسدن الناس علی ما آتیتهم من فضلی ولا تمدن عینیک ریا الی ذلک ولا تتبعه نفسک فان الحاسد ساخط لنعمی صا د لقسمی الذی قسمت من بین عبادی کذلک فلست منه ولیس منی. ترجمه: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: خدای عزوجل. به موسی بن عمران علیه السلام فرمود: ای پسر عمرآن. مبادا به مردم حسد بری. در باره آن چه من به آنها داده ام. از فضل خودم چشمانت را به دنبال آن دراز نکن. و دل خود را به دنبال آن روانه مکن؛ زیرا آن که حسد برد. نعمت مرابد داشته. و از آن قسمتی که من میان بنده ها یم کردم. جلو گرفته و هر که چنین باشد من از او نیستم. او هم از من نیست. (اصول کافی ج ۵ ص ۲۱۱).

علی بن ابراهیم عن محمد بن عیسی عن یونس عن معاویة بن وهب قال: قال ابو عبدالله علیه السلام آفة الدین الحسد والعجب والفخر ترجمه: امام صادق علیه السلام فرمود: آفت دین حسد است. و خود بینی و با لیدن. (اصول کافی ج ۵ باب حسد ص ۲۱۱).

علی بن ابراهیم عن ابیه عن القاسم بن محمد عن المنقری عن فضیل بن عیاض عن ابی عبد الله علیه السلام ان المومن یغبط ولا یحسد و المنافق یحسد ولا یغبط. ترجمه: از امام صادق علیه السلام که فرمود: راستی مومن رشک می برد. و حسادت ندارد؛ و منافق حسد می ورزد. و رشک ندارد.

۸/۵. سوگند دوروغ

بحث روائی عن ابی عبیدة الحذاء عن ابی جعفر علیه السلام قال: فی کتاب علی علیه السلام ثلاث خصال لایموت صاحبهن أبدا حتی یری وبالهن: البغی وقطیعة الرحم والیمین الکاذبة یبارز الله بها. ترجمه: ابو عبیدة حذاء از امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که فرمود: در کتاب علی علیه السلام ثبت

است که دارندگان سه خصلت اندک تا کیفر و مکافات خود را در دنیا نبینند نمی‌میرند: ستمکاری و قطع رحم و سوگند به دروغ به منزله با خدا مبارزه کردن است. (عقاب الاعمال ص ۵۵۶)

عن میثم رفعه قال: قال الله عزوجل: لا أنیل رحمتی من تعرض للایمان الکاذبة ولا أدنی منی یوم القیامة من کان زانیا ترجمه: میثم - بی آنکه از رویان پیش از خود نام برد از امام معصوم علیه السلام نقل کرده است که خداوند می‌فرماید: آن که به دروغ سوگند می‌خورد رحمت مرا در نیابد و آن که زنا کند در روز قیامت به سوی من راه نیابد. (عقاب الاعمال ص ۵۵۶)

والیمین الغموس الفاجرة لان الله عزوجل یقول: الذین یشترون بعهدالله وأیمانهم ثمنا قليلا أولئك لاخلق لهم فی الآخرة. ترجمه: دیگران گناهان کبیره سوگند دوروغ در راه نابکاری و تبهکاری زیرا خدا عزوجل فرماید (سوره آل عمران) آن‌ها که بفروشدن پیمان با خدا سوگند های خود را به بهای اندکی آنان را در سرای دیگر بهره ای نیست. (اصول کافی ج ۵ ص ۱۵۹)

۹/۵. گواهی به ناحق

بحث روائی عن هشام بن سالم عن ابی عبدالله علیه السلام قال: شاهد الزور لا تزول قدمه حتی تجب له النار. ترجمه: هشام بن سالم از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: آن که به دوروغ شهادت دهد پیش از آن که از جای خود حرکت کند آتش دوزخ براو واجب می‌شود. (عقاب الاعمال ص ۵۷۱)

عن صالح بن میثم عن ابی جعفر علیه السلام قال ما من رجل مسلم یشهد شهادة زور علی مال رجل مسلم لیقطعه الا کتب الله عزوجل له مکانه صکا الی النار. ترجمه: صالح بن میثم از امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است: هیچ مردی مسلمانی که برای تصاحب مال مسلمانی به دوروغ شهادت نمی‌دهد مگر آن که خداوند در هماندم فرمان دوزخی شدن او را صادر می‌کند. (عقاب الاعمال ص ۵۷۱)

عن جابر عن ابی جعفر علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله من کتم شهادة اوشهد بها لیهدر بها دم امرء مسلم أو لیزوی بها مال امرء مسلم أتى یوم القیامة ولوجه ظلمة مد البصر وفی وجهه کدوح یعرفه الخلائق باسمه ونسبه ومن شهد شهادة حق

لیحی بها حق امرء مسلم أتى يوم القيامة ولوجهه نورمد البصر يعرفه الخلائق باسمه ونسبه ثم قال: ابو جعفر عليه السلام ألا ترى الله عز وجل يقول: واقيموا الشهادة لله (الطلاق ۲) ترجمه: جابر بن یزید جعفری از امام محمد باقر عليه السلام روایت کرده است که فرمود: هرکس شهادتی را انکار کند یا به دروغ شهادتی بدهد تا بی جهت خون مسلمانی بی گناهی را پایمال کند یا مال مسلمانی را به ناحق تصاحب کند در روز قیامت در حالی وارد محشر می شود که در پیش روی او به جهت سیاه روی او تا آنجا که چشم کار می کند تاریک است و در چهره او آثار زخم و خراش فراوانی است و تمام خلائق او را به نام و نشان می شناسند ولی اگر شهادت به حق دهد تا حق مسلمانی را ثابت کند و مسلم سازد در روز قیامت در حالی پایه عرصه محشر می گذارد که در پیش روی او به جهت نورانی بودن اعمالش تاجای که در معرض دید و تماشا قرار دارد روشنایی و نور است و همه خلائق او را به اسم و نسب می شناسند سپس امام محمد باقر عليه السلام فرمود: مگر نمی بینی که خداوند در کتاب خود قرآن می فرماید: و شهادت را برای خوشنودی خدا بر پای داری و این امر حیاتی را در جامعه خود رواج دهید سورة طارق آیه ۲. (عقاب الاعمال ص ۵۷۲).

عن سماعة بن مهران عن ابي عبد الله عليه السلام قال: شهدت الزور يجلدون جلد الیس له وقت وذلك الى الامام ويطاف به هم حتى يعرفوا افلا يعود وقال فقلت له وان تابوا واصلحوا تقبل شهادتهم به عده؟ قال اذا تابوا تاب الله عليهم وقبلت شهادتهم بعد. ترجمه: سماعة بن مهران از امام صادق عليه السلام روایت کرده است که فرمود: کسانی که به دروغ شهادت می دهند تا زیانه خواهند خورد و اندازه معینی برای آن نیست و به نظر امام عليه السلام بستگی دارد آنان را در شهر بگردانند تا شناخته گردند و مردمان دیگر تکرار نکنند راوی می پرسد: آیا پس از توبه کردن و خود را اصلاح کردن شهادت آنان پذیرفته می شود؟ فرمود: اگر توبه کنند خداوند توبه آنان را می پذیرد و شهادت شان پس از توبه پذیرفته می شود. (عقاب الاعمال ص ۵۷۲).

عن محمد بن مسلم عن ابي عبد الله عليه السلام قال: له في شاهد الزور: ماتوبته؟ قال: تؤدى المال الذى شهد عليه بقدر ما ذهب من ماله إن كان النصف أو الثلث إن كان يشهده وآخر معه أدى النصف. ترجمه: علاء از قول محمد بن مسلم روایت کرده

است که از امام صادق علیه السلام پرسیدند: طرز توبه کسی که به دروغ شهادت داده است چگونه است؟ فرمود: توبه اش به این است که به اندازه مالی که در اثر شهادت نادرست اوتلف شده است به صاحب آن بپردازد چه نصف باشد یاثلث و اگر او دیگری به اتفاق شهادت داده اندبایستی نصف آنرا بپردازد تا شهادتی که بعد از این می دهند نافذ باشد. (عقاب الاعمال ص ۵۷۳).

وشهادة الزور وکتمان الشهادة. لان الله عزوجل يقول: ومن یکتמה فإنه آثم قلبه. ترجمه: دیگر از گناهان کبیره گواهی به ناحق وکتمان گواهی به حق زیرا خدا می فرماید (سوره بقره) هر که کتمان کند آن گواهی راراستش این است که دلش گنهگار است. (اصول کافی ج ۵ ص ۱۵۹)

۱۰/۵. شرب خمر

بحث روائی عن علی بن غالب البصری عن رجل عن ابی عبدالله علیه السلام قال: لا یدخل الجنة سفاک للدماء ولا مدمن الخمر ولا مشاء بنمیم. ترجمه: علی بن غالب بصری از قول مردی نقل کرده است که امام صادق علیه السلام فرمود: سه کس اند که وارد بهشت نمی گردند: خون ریز می خوار و سخن چین. (عقاب الاعمال ص ۵۵۷)

عن زید بن علی عن ابیه عن ابیه صلوات الله علیهم قال: قال علی علیه السلام تحرم الجنة علی ثلاثة: النمام والقتال وعلی مدمن الخمر ترجمه: زید بن علی از پدر بزرگوارش امام زین العابدین علیه السلام وآن حضرت از پدر گرامی شان امام حسین علیه السلام روایت کرده اند: که امیر مومنان علی علیه السلام فرمود: بهشت به سه کس حرام است: سخن چین وقاتل ومی خواره. (عقاب الاعمال ص ۵۵۷)

عن علی بن جعفر عن ابی الحسن موسی بن جعفر علیه السلام قال: حُرمت الجنة ثلاثة: النمام ودمن الخمر والدیوث وهو الفاجر ترجمه: علی بن جعفر از برادر بزرگوارش حضرت موسی بن جعفر علیه السلام روایت کرده است که فرمود: بهشت به سه کس حرام است سخن چین ومی خواره ودیوث که به فسق وفجور آلوده است (عقاب الاعمال ص ۵۵۸)

وشرِب الخمر لان الله عز وجل نهی عنها كما نهی عن عبادة الاوثان. ترجمه: یکی

دیگرازگناه کبیره خوردن شراب است زیرا خداوند از آن نهی کرده چنانچه از پرستش بتها نهی کرده. (اصول کافی ج ۵ ص ۱۶۱).

۱۱/۵. خوردن مال یتیم

بحث روائی

عن الحلبي عن ابي عبدالله عليه السلام قال ان في كتاب علي عليه السلام ان اكل مال اليتيم ظلما سيدركه وبال ذلك في عقبه من به عده في الدنيا ويلحقه وبال ذلك في الآخرة اما في الدنيا فان الله عزوجل يقول (وليخش الذين لو تركوا من خلفهم ذرية ضعفا خافوا عليهم فليتقوا الله واليقوا لولا قولاً سديداً) واما في الآخرة فان الله عزوجل يقول: ان الذين يا كلون اموال اليتامى ظلماً اثمياً كلون في بطونهم ناراً وسيصلون سعيراً ترجمه: خوردن مال یتیم از گناهانی است که خداوند وعده عذاب آتش بر آن داده واز گناهان کبیره است حلبی از امام صادق عليه السلام روایت کرده است که در کتاب امیر مومنان علی عليه السلام آمده است آن که از روی ستم و به ناروا مال یتیم را حیف و میل می کند فرجام کار خود را خواهد دید وبال و مکافات این عمل زشت او در دنیا گریبان گیر نسل او و در آخرت دامن گیر خود او خواهد شد که خداوند در (قرآن فرموده است بایستی بیم ناک باشند کسانی که عهده دار مال یتیمانند تا بر آنان ستم روا ندارند و اموال شان را حیف و میل نکنند) همان گونه که بر حال فرزندان صغیری که از خود بجای می گذارند نگرانند پس باید از خدا به ترسند (در مورد یتیمان) سخنی محکم و درست و عاری از غرض بگویند سوره نساء آیه ۹. واما در مورد مکافات آخرت خداوند می فرماید: کسانی که اموال یتیمان را بناحق و از روی ستم می خورند شکم های خود را پر از آتش می کنند و بزودی در آتش برافروخته دوزخ خواهند سوخت (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال ص ۵۹۰)

عن سماعة بن مهران قال: سمعته يقول ان الله عز وجل وعد في اكل مال اليتيم عقوبتين أما احدهما فعقوبة الآخرة النار واما عقوبة الدنيا فهو قوله عز وجل وليخش الذين تا آخر آية. ترجمه: سماعة بن مهران از امام صادق عليه السلام یا حضرت موسی بن جعفر عليه السلام روایت کرده است که فرمود به راستی که خداوند عزوجل در خوردن مال

یتیم دوکیفر قرار داده است یکی کیفر آخرت که آتش دوزخ است و دیگر کیفر دنیوی است که خداوند در قرآن می فرماید: بایستی بیمناک باشند کسانی که عهده دار امور یتیمانند تا بر آنان ستم روا ندارند و اموال شان را حیف میل نکنند همان گونه که بر حال صغیران خود که به جای می گذارند نگرانند پس باید از خدا بترسند در مورد یتیمان و سخن محکم و درست و عاری از غرض بگویند و مراد خداوند آن است که به ترسید از این که با فرزندان تو پس از درگذشت تو همان کار را بکنم که او در حق یتیمان تحت کفالت خود روا داشته.

عن معلى بن خنيس عن ابي عبد الله عليه السلام قال: دخلنا عليه فابتدأ فقال: من أكل مال اليتيم سلط الله عليه من يظحمه أو على عقبه فان الله عزوجل يقول في كتابه وليخش الذين لو تركوا من خلفهم ذرية ضعافا خافوا عليهم فليتقوا الله وليقولوا قولا سديدا. ترجمه: معلى بن خنيس نقل کرده است که با جمعی به محضر امام صادق عليه السلام شرفیاب شدیم و آن حضرت فرمود: هرکس مال یتیمی را به ناروا بخورد خداوند کسی را بر او ویا فرزندان او مسلط می سازد که همان ستم را روا دارد چراکه خداوند عزوجل در کتاب خود (قرآن کریم) می فرماید بایستی بیمناک باشد کسانی که عهده دار امور یتیمانند تا به آنان ستم روا ندارند و اموال شان را حیف و میل نکنند همان گونه که بر حال فرزندان صغیری که از خود بجای می گذارند نگرانند پس باید از خدا بترسد در مورد یتیمان و سخنی محکم و درست و عاری از غرض بگویند. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

۱۲/۵. منع زکاه واجب

بحث روائی

عن محمد بن مسلم قال سألت أبا جعفر عليه السلام عن قول الله عزوجل سيطوقون ما بخلوا به يوم القيامة فقال: ما عبد منع زكاة ماله شيئا الا جعله الله ذلك له يوم القيا مة ثعبانا من نار طوقا في عنقه ينهش من لحمه حتى يفرغ من الحساب وهو قوله عزوجل (سيطوقون ما بخلوا به يوم القيامة) قال: ما بخلوا به؟ عن الزكاة. ترجمه: محمد بن مسلم نقل کرده است که از امام محمد باقر عليه السلام معنی این آیه کریمه به زودی در

روز قیامت آن چه را از دادن آن (زکات) امساک ورزیده‌اند و بال گردن شان خواهد شد را پرسیدم حضرت فرمود: بنده ای نیست که زکات مالش را نپر دازد مگر آن که در روز قیامت خداوند آن زکات را (که برعهده اوست) به صورت ما ر بزرگی آتشی در آورده و طوق گردنش سازد و آن مار آتشین به گزیدن و خوردن گوشت (و پوست) او می پردازد تا خداوند از کار حساب بند گان خود فراغت یا بد و این است معنی کلام خداوندی که می فرماید: به زودی در روز قیامت آن چه را از دادن آن (زکات) امساک ورزیده‌اند و بال گردنشان خواهد شد و نیز فرمود: آنچه نسبت به آن از دادن زکات بخل ورزیده اند. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال ص ۵۹۳)

ابو الجارود از امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که خداوند عزوجل در روز قیامت مردمی را از قبرها شان بر می انگیزانند که دست‌های آنان به گردن‌هایشان طوری گره خورده است که حتی نمی‌توانند به اندازه یک انگشت چیزی را بلند کنند و یا بر دارند و فرشتگان که همراه آنان اند مدام سر زنششان می‌کنند که اینانند کسانی که حق خدا را از ثروت فراوانی که خداوند نصیبشان کرده بود به عنوان زکات نپر داختند. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال ص ۵۹۳)

عن ابی الجارود عن ابی جعفر علیه السلام قال: ان الله عزوجل یبعث یوم القیامة ناسا من قبورهم مشدودة یدیههم الی اعناقهم لا یستطعون ان یتناولوا بها قیس أنملة معهم ملائكة یعبرونهم تعبیرا شدیداً ویقولون: هولاء الذین منعوا خیرا قلیلا من خیر کثیر هولاء الذین أعطاهم الله عزوجل فمنعوا حق الله عزوجل فی اموالهم. ترجمه: ابی الجارود از امام باقر علیه السلام روایت کرده است که خداوند عزوجل در روز قیامت مردمی را از قبرهای شان بر می انگیزانند که دست‌های آنان به گردنهای شان طوری گره خورده است که حتی نمی‌توانند به اندازه یک انگشت چیزی را بلند کنند و فرشتگانی که همراه آنانند مدام سر زنششان می‌کنند که اینان کسانی اند که حق خدا را از ثروت فراوانی که خداوند نصیب شان کرده بود به عنوان زکات نپر داختند. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

عن حریر قال: قال ابو عبد الله علیه السلام ما من ذی مال ذهب ولا فضة یمنع زکاة ماله الا حبسه الله یوم القیامة بقاع قرقر و سلط علیه شجاعا اقرع یریده وهو یحید عنه فاذا

رأى أنه لا يتخلص منه وأمكنه من يده فقضمها كما يقضم الفجل حتى يصير اطوقافى عنقه وذلك قول الله عز وجل سيطو قون ما بخلوا به يوم القيامة وما من ذى مال إبل أو بقر أو غنم يمنع زكاة ماله الا حبسه الله يوم القيامة بقاع قرقر يطأه كل ذى ظلف بظلفها وينهشه كل ذى ناب بنا بها وما من ذى مال نخل أو كرم أو زرع يمنع زكاته الا طوقه الله ربيعة أرضه الى سبع أرضين الى يوم القيامة. ترجمه: حریر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود تردیدی نیست در این که خداوند در روز قیامت دارنده مالی را (بجز طلا و نقره) که زکاة آن را نپر داخته باشد در زمین لغزنده و همواری و دارد واژدهای بد هیبت و ترسناکی را به او بگمارد تا به او حمله ور شود و بگذرد و چون خود را در چنگ او اسیر ببیند و راه فراری نیابد دست خود را به اختیار در اختیار اژدها می‌گذارد و اژدها مانند ترب دست او را می‌جود و بعد به دور گردنش حلقه می‌زند و این معنی همان کلام خداوند است که می‌فرماید به زودی در روز قیامت آن چه را که از دادن آن (زکاة) امساک و رزیده‌اند و بال گردنشان خواهد شد و دارنده رمه‌های شتر یا گاو یا گوسفند که زکاة آن را نمی‌پردازند خداوند در روز قیامت او را در زمین هموار زندانی کند آن گاه هر حیوانی که صاحب سم باشد با سم خود او را در هم می‌کوبد و هر حیوانی گزنده‌ها دندان خود او را می‌گزد و هر باغداری که بر محصول خرما یا انگور یا کشاورزی که بر محصول کشت او زکات تعلق بگیرد خداوند در روز قیامت سنگینی محصول آن زمین را تا هفت طبقه و بال گردنش می‌سازد. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

عن داود عن أخيه عبدالله قال بعثني إنسان الى أبي عبدالله عليه السلام زعم أنه يفتن في منا مه من امرأة تأتیه قال فصحت حتى سمع الجيران فقال أبو عبدالله عليه السلام اذهب فقل له أنك لا توءدي الزكات؟ فقال بلى والله إنى لأءدىها قال: فقل لها نكنت توءديها فانك لا توءديها اهلها. ترجمه: به همین سند داود بن فرقد از قول برادرش عبدالله نقل کرده که شخصی مرا برای تعبیر خواب نزد امام صادق علیه السلام فرستاد و ادعا می‌کرد شب‌ها از زنی که به خوابش می‌آید می‌ترسد به طوری که در یکی از شبها صدای فریاد او را حتی همسایگانش شنیده‌اند حضرت فرمود: برو بگو که چرا زکات مال خود را نمی‌پردازی فرمایش امام را برای آن مرد باز گو کردیم به خدا سوگند یاد کرد که

زکات مال خود را پرداخت می‌کنم پاسخ آن مرد محضرامام عرض کردم فرمود به او از قول من بگواگر زکات هم می‌دهی حتماً در اختیار نیازمندان واقعی آن را قرار نمی‌دهی (عقاب الاعمال ص ۵۹۵).

وذكر احمد بن ابی عبدالله أن فی رواية أبی بصیر قال: سمعت أبا عبدالله عليه السلام يقول: من منع الزکات سأل الرجعة عند الموت وهو قول الله عز وجل حتى إذا جاء أحدهم الموت قال: رب ارجعون لعلی أعمل صالحاً فماتت. (سورة مومنون آية ۱۰۲) ترجمه: احمد بن ابی عبدالله در روایتی از ابی بصیر شنیده است که فرمود کسی که زکات نمی‌دهد به هنگام مرگ آرزوی بازگشت به دنیا را می‌کند و این مفاد کلام خداوند در قرآن کریم است که می‌فرماید: همین که مرگ گریبان گیر یکی از آنها می‌شود می‌گوید: پروردگارا فرمان ده تا مرا به دنیا باز گرداند امید وارم که در فرصتی که از دست دادم کار شایسته و عمل خیری انجام دهم. (عقاب الاعمال ص ۵۹۵).

۱۳/۵. ترک نماز عمداً

بحث روائی

عن برید بن معاویة العجلی عن ابی جعفر عليه السلام قال: قال رسول الله صلى الله عليه وآله ما بین المسلم و بین الکافر الا ان یترک الصلاة الفریضة متعمداً أو یتهاون بها فلا یصلیها. ترجمه: برید بن معاویة عجلی از اما باقر عليه السلام روایت کرده است که رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمود: (ظاهراً) در میان فرد مسلمان و کافر فرقی جز ترک نماز واجب وجود ندارد. و چنانچه مسلمانی عمداً نماز واجب خود را بجای نیاورد با کافر فرقی نخواهد داشت. (عقاب الاعمال ص ۵۸۳).

عن عبدالله بن میمون عن ابی عبدالله عن ابیه عليه السلام عن جابر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وآله ما بین الکفر والایمان الا ترک الصلاة. ترجمه: عبدالله بن میمون از امام صادق عليه السلام و آن از پدر بزرگوارش عليه السلام روایت می‌کند که جابر انصاری از رسول خدا صلى الله عليه وآله نقل کرده است که فرمود: در میان کفر و ایمان چیزی جز ترک نماز فاصله نیست. (عقاب الاعمال ص ۵۸۴)

۱۴/۵. غیبت

بحث روائی

علی بن ابراهیم عن ابيه عن النوفلی عن السکونی عن ابی عبداللہ علیه السلام قال: قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم الغیبة أسرع فی دین الرجل المسلم من الاکلة فی جوفه. قال: وقال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم الجلوس فی المسجد إنتظار الصلاة عبادة مالم یحدث قیل: یارسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم وما یحدث؟ قال: الا غتیاب. ترجمه: از رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: غیبت زودتر در دین مرد کارگر می شود از بیماری خوره در درون او. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۳۱).

علی بن ابراهیم عن ابيه عن ابن ابی عمیر عن بعض اصحابه عن ابی عبداللہ علیه السلام قال کمن قال فی مؤمن ما رأته عیناه وسمعته أذناه فهو من الذین قال اللہ عزوجل الذین یحبون ان تشیع الفاحشة فی الذین آمنوا لهم عذاب الیم. ترجمه: از امام صادق علیه السلام فرمود: هر که درباره مؤمنی بگوید: آن را دو چشمش دیده و دو گوشش شنیده پس او از کسانی است که خدا درباره آنان فرموده: است (۱۸ سوره نور) راستی آن کسانی که دوست دارند فاش کنند هرزگی را درباره آن کسانی گرویده و ایمان آورده اند از آن آن هاست عذاب درد ناک. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۳۰).

الحسین بن محمد عن معلی بن محمد عن الحسن بن علی الوشاء عن داود بن سرحان قال: سألت أبا عبداللہ علیه السلام عن الغیبة قال: هو أن تقول لا خیک فی دینه ما لم یفعل فی دینه ما لم یفعل وتبث علیه أمرا قد ستره اللہ علیه امرأ قد ستره اللہ علیه لم یقم علیه فی حد. ترجمه: از داود بن سرحان گوید: از امام صادق علیه السلام از غیبت پرسیدم فرمود: آن این است که برادر دینی خود را یاد کنی به کاری که نکرده و دنبال او منتشر کنی امری را که خدا بر او پوشانیده و حدی بر او درباره آن اقامه نشده است. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۳۱)

عدة من اصحابنا عن احمد بن عبد الله عن ابيه عن هارون بن الجهم عن حفص ابن عمر عن ابی عبداللہ علیه السلام قال: سئل النبی صلی اللہ علیہ وسلم کفارة الاغتیاب؟ قال: تستغفر الله لمن اغتبتہ كلما ذکرته. ترجمه: از امام صادق علیه السلام که از رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم پرسیدند کفارة غیبت چیست؟ در پاسخ فرمود: آمرزش جوینی برای کسی که او را غیبت کردی هر وقت که یاد او افتادی. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۳۳).

محمد بن یحیی عن احمد بن محمد بن عیسی عن الحسن بن محبوب عن مالک بن عطیة عن ابن ابی یعفور عن ابی عبد الله علیه السلام قال: من بهت مومنا او مومنة بما لیس فیہ بعثه الله فی طینة خبال حتی یرج من طینة الخبال؟ قال: صدیدُ یرجُ من فروج المئوسات. ترجمه: از ابن ابی یعفور از امام صادق علیه السلام فرمود: هر که به مرد مؤمن یا زن مومنه‌ای بهتان زند بدان چه در او نیست خدا او را در طینة خبال برانگیزد و بدارد تا از آن چه گفته بیرون آید گفتم: طینة خبال چیست؟ فرمود: چرکی است که از فروج زنان زنا کار و هرزه بدر آید. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۳۳).

محمد بن یحیی عن احمد بن محمد بن العباس بن عامر عن ابان عن رجل لا نعلمه الا یحیی الازرق قال: قال لی ابو الحسن صلوات الله علیه من ذکر رجلا من خلفه بما هو فیہ مما عرفه الناس لم یغتبہ ومن ذکره من خلفه بما هو فیہ مما لا يعرفه الناس اغتابه ومن ذکره بما لیس فیہ فقد بهته. ترجمه: از یحیی ازرق گوید: ابو الحسن علیه السلام به من فرمود: هر که در پشت سر مردی چیزی را گوید که در او است و مردم می‌دانند که در او است او را غیبت نکرده است و هر که در پشت سر کسی در باره اش سخن گوید که در او است ولی مردم آن را نمی‌دانند او را غیبت کرده است و هر که چیزی در باره او گوید که در او نیست به او بهتان زده است. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۳۳).

علی بن ابراهیم عن محمد بن عیسی عن یونس بن عبد الرحمن عن عبد الرحمن بن سبابة قال: سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول: الغیبة أن تقول فی أخیک ما ستره الله علیه واما الا مر الظاهر فیہ مثل الحدة والعجلة فلا والبهتان ان تقول فیهما لیس فیہ. ترجمه: از عبدالله بن سبابة گوید: شنیدم امام صادق علیه السلام می‌فرمود: غیبت این است که در باره برادرت بگویی آن چه را خدا از او پرده پوشی کرده و اما آن چه از وجود او عیان است چون تند کردن و شتاب زدگی غیبت نیست و بهتان این است که در باره او بگویی آن چه در او نیست. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۳۳).

۱۵/۵. ریا کاری

بحث روائی

عن مسعدة بن زیاد عن جعفر بن محمد عن ابیه علیه السلام أن رسول الله صلی الله علیه و آله سئل: فبم

النجاة غدا؟ قال: إنما النجاة في أن لا تخادعوا الله فيخدعكم فإنه من يخادع الله يخدعه وينزع منه الايمان ونفسه يخدع لو يشعر قيل له: فكيف يخادع الله؟ قال: يعمل بما امر الله عزوجل ثم يريد به غيره فا تقول الله في الريا فإنه شرك بالله أن المُرأى يُدعى يوم القيامة بأربعة أسماء: يا كافر يا فاجر يا غادر يا خاسر حبط عملك وبطل اجرک ولا خلاق لك اليوم فالتمس أجرك ممن كنت تعمل له. ترجمه: مسعدة بن زیاد از امام صادق عليه السلام وآن حضرت از پدر بزرگوارش عليه السلام روایت کرده است که از رسول خدا صلى الله عليه وآله پرسیدند: در فردای قیامت رستگاری در چیست؟ حضرت فرمود: رستگاری تنها در این است که با خدا از سر فریب و نیرنگ در نیاید تا (اونیز) شما را نفریبید زیرا کسی که با خدا مکر کند خدا نیز با خدعه و نیرنگ با او رفتار خواهد کرد و ایمان او را می گیرد و اگر درست بیند یشد خواهد دید که در حقیقت با خود نیرنگ نموده است از آن حضرت پرسیدند: چگونه می توان با خدا نیرنگ کرد؟ فرمود: آن چه را خداوند فرمان داده است عمل می کند ولی نه برای خدا بلکه برای دیگری پس در مورد ریا از خداوند بهر اسید زیار یا شرک ورزیدن به خداست به راستی که شخص ریا کار را در روز قیامت به چهار اسم صدا می زنند: ای کافر ای فاجر ای حيله گر ای زیان کار عمل نیکوی تو تباه شد و پاداش تو نیز از میان رفت و بهره از او برای تو نماند پاداش عمل خود را از کسی طلب کن که آن کار را برای خوشنودی او انجام داده ای. (عقاب الاعمال ص ۶۴۷).

وبهذا الا سناد عن جعفر عن ابيه عليه السلام أن الله عزوجل أنزل کتابا من کتبه علی نبی من الانیاء وفيه ان یکون خلق من خلقی یختلون الدنیا با الدین یلبسون مسوک الضان علی قلوب کقلوب الذئاب أشد مرارة من الصبر وألستهم أحلی من العسل وأعمالهم الباطنة أنتن من الجیف فبی یغترون أم إیای یخادعون أم علی یجترثون؟ أفبعزتی حلفت لا بعثن علیهم فتنة تطأ فی خطا مها حتی تبلغ اطراف الارض تترك الحکیم منها حیران یبطل - هكذا هوفی بحار الانوار ۲۸۹/۶۹ فیها رأی ذی الرأی وحکمة الحکیم ألبسهم شیعا وأذیق بعضهم بأس بعض أنتقم من أعدائی بأعدائی فلا أبالی. ترجمه: وبه همین سند از امام صادق عليه السلام وآن حضرت از پدر بزرگوارش روایت کرده است که فرمود: خداوند عزوجل یکی از کتاب های آسمانی خود را بر پیامبری فرو

فرستاد و در آن کتاب آمده بود که: گروهی از بندگان من دین را بوسیله به دست آوردن مال و منال دنیا قرار می دهند لباس میش را بر دل‌های مانند دل‌های گرگ‌ها بر تن می کنند و با این که در حقیقت از صبر زرد تلخ ترند ولی زبانشان از عسل شیرین تر است و رفتار این گروه در باطن از مردار هم گندتر و بد بوتر است آیا اینان به خاطر رحمت بی منهای من چنین مغرور شده اند؟ یا مرا فریب می دهند؟ یا آنکه نسبت به من گستاخی می ورزند؟ به عزتم سوگند که چنان فتنه‌ای فراگیری را بر آنان بگمارم که تمام گستره زمین را در برگیرد و هراسان فرهیخته‌ای را سرگردان کند جامه پریشانی و جدایی بر اندام آنان بپوشانم گروهی را به عذاب گروهی دیگر گرفتار سازم و بادست دشمنانم از دشمنانم انتقام می گیرم و پرواز نمی کنم. (عقاب الاعمال ص ۶۴۸).

۶. گناهان صغیره

نشست و برخاست با افراد فاسق و فاجر

بحث روائی تفسیری از امام صادق علیه السلام فرمود: سزاوار نیست برای مؤمن در مجلسی نشیند که خدا در آن نا فرمانی می شود و او هم نمی تواند آن را تغییر دهد. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۷۷) از امام صادق علیه السلام که رسول خدا فرمود: با اهل بدعت هم صحبت نشوید و با آن‌ها ننشینید تا در نظر مردم چون یکی از آن‌ها محسوب شوید رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده است مرد هم کیش دوست و رفیق خود است. (همان) از امام صادق علیه السلام که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: هر گاه پس از من ریب و بدعت را دیدید از آن‌ها بیزاری جوئید و بسیار به آن‌ها دشنام بدهید و در باره آن‌ها بد گوئید و طعن بزنیید و آن‌ها را خفه و و ما نده سازید تا به فساد در اسلام طمع نکنند و مردم از آن‌ها بر حذر شوند و از بدعت‌های آن‌ها نیا موزند تا خدا برای شما در برابر این کار حسنات نویسد و درجات آخرت را برای شما بالا برد. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۷۹) از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود: شایسته نیست برای مسلمان که برادری کند با هرزه و نه با احمق و نه با کذاب (همان) فرمود: که امیر المؤمنین علیه السلام چون بر منبر بر می آمد می فرمود: مؤمن را سزد که از رفاقت و برادری با سه کس کناره ورزد ۱- بی باک و هرزه داری. ۲- احمق و نا بخرد. ۳- کذب اما بی باک و هرزه داری کاری خود را برای تو آرایش دهد و دوست دارد به مانند او باشی و به کار دین و آخرت تو با تو

کمکی نکند و همراهی با او جفا و سخت دلی آرد و رفت و آمد تو با او عار و ننگ باشد و اما احمق نا بخرد: راستش این است که به خیر و خوبی به تو دستور ندهد و برای دفاع از بدی از تو امید می‌دهد و اگر چه خود را به رنج و تلاش اندازد برای تو و بسا که خواهد به تو سودی رساند و از نادانی به تو زیان بخشد مرگش بهتر است از زنده بودنش و خموشی به است از سخن گوئیش و دوریش به است از نزدیکی او و اما کذاب: زندگی با او بر تو گوارا و راحت نیست گفته تو را نزد دیگران برد و حدیث دیگران را برای تو آورد و هر وقت داستانی را به پایان رساند داستانی دیگری به دنیا لاش افزاید تا آنجا که بسیار است گوید و باور نکنند و میان مردم دشمنی افکند و کینه‌ها در سینه‌ها با دید آورد. از خدا بپرهیز و خود را بپائید. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۸۰) از امام باقر علیه السلام که پدرم فرمود: علی بن الحسین علیه السلام به من فرمود: پسر جانم پنج کس را در نظر دار و به آن‌ها همراه و هم سخن و رفیق راه مشو گفتم پدر جان چه کسانی؟ فرمود بپرهیز از همراهی با کذاب زیرا که او به مانند سرآب است نزدیک به تو دور و دور به تو نزدیک نشان دهد بپرهیز از همراهی فاسق و بد کار زیرا او است که تو را به یک خوراکی بفروشد یا به کمتر از آن مبادا با بخیل رفاقت کنی زیرا او مالش را از تو دریغ کند به تو کمک مالی ندهد در آن گاه که بی نهایت بدان نیازمندی مبادا با احمق رفاقت کنی زیرا او می‌خواهد به تو سود رساند و از نفهمی به تو زیان رساند مبادا با کسی که قاطع رحم است رفاقت کنی زیرا من او را در سه موضع از قرآن خدای عزوجل یافتم که به او لعن شده است خدای عزوجل فرماید: (سوره محمد آیه ۲۳) بسا با شد که اگر پشت دادید در زمین تباهی به با ر آورید و قطع رحم کنید آن‌ها ایند آن کسانی که خدا لعنتشان کرده است (آیه ۲۴ سوره محمد) و آن‌ها را از گوش و چشم‌های شان کور نموده است و فرموده است (آیه ۲۴ سوره رعد) آن کسانی که بشکنند پیمان خدا را پس از بستن آن و ببرند آنچه خدا فرمان داده که پیوست باشد و فساد کنند در زمین آنان‌اند که لعنت از آن‌ها است و بد خانمانی (و در سوره بقره آیه ۲۷) آن کسانی که بشکنند عهد و پیمان خدا را پس از بستن آن و ببرند آنچه را خدا فرمان داده که پیوست شود و فساد کنند در زمین هم‌آنانند زیان کاران (اصول کافی ج ۵ ص ۳۸۳) از شعیب عرقوفی گوید: پرسیدم از امام صادق علیه السلام از قول خدای عزوجل (سوره نساء آیه ۱۳۷) و به تحقیق نازل شد به شما در قرآن که هرگاه شنیدید به آیات خدا کفر ورزی

واستهزاء شود تا آخر آیه با آنها ننشینید تا در حدیث دیگری درآیند زیرا شما در این صورت (هم نشینی با آنها) به مانند آنها نیت به راستی خدا منافقان را با کافران همه را در دوزخ گرد آورد) در پاسخ فرمود: همانا مقصود از این آیه این است که وقتی شنیدید که مردی حق را انکار می کند و دروغ می شمارد و به ائمه علیهم السلام بد می گوید از نزد او بر خیز و با او هم نشین مشوهرکه خواهد باشد. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۸۳) از امام صادق علیه السلام فرمود: هر که ایمان به خدا و روز جزاء دارد در مجلسی که امام راکم شمارند و یاعیب کنند ننشیند (اصول کافی همان) فرمود: امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: هر که ایمان به خدا و روز رستا خیز دارد در محل ربه و تهمت نایستید. (همان) خندیدن در نماز و یا گریه: و اندوه کردن به علت غم خنده و گریه به خاطر غم عمداً با صدا باشد از نظر فقهاء شیعه نماز باطل می کند. شنیدن غیبت مسلمان و سکوت کردن: ابوالورد از امام باقر علیه السلام روایت کرده است که فرمود: کسی که در حضورش از برادر ایمانی او غیبت شود و او دفاع کند خداوند در دنیا و آخرت او ایاری می کند و اگر کسی در نزد او برادر مومنش غیبت شود و توان دفاع از او را داشته باشد و نکند خداوند او را در دنیا و آخرت خوار و ناچیز گرداند. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۷۲) بد گمانی به مسلماً نا ن: امیرالمؤمنین علیه السلام در ضمن سخن خود فرمود: کار برادر دینی خود را به بهترین وجه انجام بده تا آن که دلیلی به دست تو آید که بر تو چیره شود و راه توجیه را بر تو ببندد و به هیچ سخنی که از برادر ت برآید بد گمان مباش تا محل خوبی برای آن توانی یا فت. (اصول کافی ج ۵ ص ۳۴۳)

۷. پیامدهای دنیوی گناه

بی تردید اعمال انسان در عالم هستی و زندگی دنیای و آخرتی او تاثیر می گذارد کردار نیکش پیامدهای مثبت و گناهانش آثاری سوء بر زندگی اش دارد زیرا رفتاری در این عالم بازتاب مخصوص خود را خواهد داشت اساساً گناهان دارای آثار وضعی است یعنی بسیار از گناهان مکافاتی در این جهان دارند: با توجه به مطالب یاد شده در ادامه به معرفی برخی آثار دنیای گناه می پردازم: فاسد شدن قلب: اولین کیفر گناه در این دنیا فاسد شدن قلب آدمی است امام باقر علیه السلام فرمود (ما شیء افسد للقلب من الخطیئه ان القلب لیواقع الخطیئه فما تزال به حتی تغلب علیه فیصیر اسفله

اعلاه و اعلاه اسفله) هیچ چیز قلب آدمی را به قدرگناه فاسد نمی‌کند قلب وقتی با گناه آشنا شد روز به روز بیشتر به آن متمایل می‌گردد تا جای که گناه بر آن چیره شود آن وقت فلیش زیر و رو و فاسد گردد. {شیخ صدوق امالی ص ۳۹۶}.

رسوائی: از دیگرکیفر گناهان رسوائی در دنیا است اگر شخصی از گناهان خود توبه نکند دیر یازود خداوند او را رسوا و خواری کند امام علی علیه السلام: (من تلذذ بمعاصی الله اورثه الله ذلا) {تمیمی آمدی غرر الحکمش ۳۵۶۵} هرکس با گناه و از طریق آن لذت جوئی کند خداوند او را خوار و ذلیل می‌گرداند. به این جهت علی علیه السلام می‌فرماید: اللهم اغفر لی الذنوب الّتی تهتک العصم: خدایا ببخش آن گناهانی را که پرده عصمت مرا میدرد و رسوایم می‌کند. {طوسی مصباح المتعبدج و سلاح المتعبدج ۲ ص ۸۴۴}

غفلت: از پیا مد هاوکیفر شوم گناه فراموشی و غفلت است حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود: (ان العبد لیذنب الذنب فینسی به العلم الذی کان قد علمه): آدمی مرتکب گناهی می‌گردد و در اثر آن علمی که فرا گرفته بوده فراموش می‌کند. {مجلسی بحار الانوار ج ۷۰ ص ۳۷۷} امام صادق علیه السلام در باره دروغ فرمود: ان مما اعان الله به علی الکاذبین النسیان: از جمله چیزهای که خداوند به آن دروغ گویان را عقوبت می‌کند فراموشی است. {کلینی الکافی ج ۲ ص ۳۴۱}.

- کوتاهی عمر از کیفر دنیوی: گناه کاهش عمر و مرگ زودرس است که اهل گناه به آن مبتلا می‌شوند البته اگر توبه واقعی کرده و به راستی از گناهش بازگردد مسلمان اثر گناه هم از میان می‌رود امام صادق علیه السلام می‌فرماید: آنان که بر اثر گناه می‌میرند از آنهاست که به مرگ طبیعی از دنیا می‌روند بیشترند و آنان که بر اثر نیکوکاری عمر میکنند از آن‌هاست که با عمر طبیعی زندگی می‌کنند زیادترند {طوسی امالی ص ۳۰۵} یکی از مهمترین عوامل فشار بر روح انسان گناه است که وجدان با مجازات‌های دردناک روحی مواجه می‌گردد و به بیماری یا مرگ دچار می‌شود عذاب وجدان در نهاد انسان نیروی است که پس از ارتکاب گناه آدمی را مورد سرزنش قرار داده آرامش روحی را از او سلب می‌کند شکنجه‌های وجدان در شخص گناه کار گاهی به صورت پشیمانی خود نمائی می‌کند و آن وقتی است که فرد به حالت یاس عجیبی گرفتار می‌گردد و جنایت خود را غیر قابل جبران می‌داند و در نتیجه از زندگی ناامید و دچار سقوط می‌شود {هاشم رسولی محلاتی

کیفرگناه و آثار عواقب خطرناک آن امالی ج ۲ ص ۱۹۹-۲۰۰}

قرآن کریم: نام نیروی راکه به ملامت انسان می‌پردازد (نفس لوامه) گذارده و دانشمندان به آن (وجدان اخلاقی) می‌گویند. قرآن می‌فرماید: (لا اقسام به يوم القيا مه ولا قسم با النفس اللوامه) سوگند به روز قیامت و سوگند به نفس ملامت کننده {سوره قیا مت آیه ۱ و ۲}. پیامبر اکرم ﷺ فرمود: ثلثه من الذنوب تعجل عقوبت ها ولا توخر الى الاخره عقوق الوالدين والبغى على الناس وكفرا لا حسان: مجازات سه گناه در این دنیا قبل از جزای جهان آخرت خواهد بود. ۱- نافرمانی و آزار والدین ۲- ستم بر مردم ۳- بدی در مقابل احسان. { مفید امالی ص ۲۳۷ فقرمادی و معنوی گناه علاوه بر اینکه موجب کاهش و قطع روزی می‌شود اعمال نیک را نیز از بین می‌برد از این رو گناه کار به فقر مادی و معنوی دچار می‌شود حضرت رسول ﷺ فرمود: (اتقوا الذنوب فانها ممحقه للخيرات) از گناهان دوری کنید که گناه نیکی هارا از بین می‌برد) بعد حضرت در ادامه به سایر پیامدهای شوم گناه پرداخت فرمود: ان العبد ليدنب الذنب فيمنع به من قيام الليل وان العبد ليدنب الذنب فيحرم به الرزق وقد كان هنيئا له (آدمی گناهی می‌کند و در اثر آن از خواندن نماز شب باز می‌ماند و گناه موجب می‌شود که انسان از روزی محروم گردد در حالی که زندگی برایش گوارا بوده است) { مجلسی بحار الانوار ج ۷۰ ص ۳۷۷}

بنابراین یکی از پیامدهای گناه: پوچ شدن اعمال نیک است در قرآن کریم ۱۶ بار سخن از (حبط اعمال) به میان آمده و از مجموع آن‌ها استفاده می‌شود که گناهان بزرگی چون کفر شرک تکذیب آیه‌های الهی و انکار معاد موجب از بین رفتن اعمال نیک می‌شود و انسان از نظر معنوی به فقر مبتلا می‌گردد { کلینی کافی ج ۲ ص ۳۷۴}

تسلط ستم‌گران برخی از گناهان موجب می‌شود که حاکم ظالم و یا انسان شروری بر مردم مسلط شود مهم‌ترین گناهی که موجب تسلط حاکمان ستم‌گر می‌شود عدم اطاعت از اهل بیت و ترک امر به معروف و نهی از منکر است پیامبر اکرم ﷺ فرمود: اذا لم يا مروا بالمعروف ولم ينهوا عن المنكر ولم يتبعوا الاخيار من اهل بيتي سلط الله عليهم شرارهم فليستجاب لهم امت من هرگاه امر به معروف و نهی از منکر انجام ندهند و از اهل بیت برگزیده من پیروی نکنند خداوند اشخاص شرور و ستم‌گر ایشان را بر آنان چیره می‌کند و در آن حال اگر

نیکان ایشان هم دعاکنند مستجاب نمی‌شود {شیخ عباس قمی کلیات مفاتیح الجنان باب سوم در زیارت اول آداب زیارت} عذاب آسمانی: آیات متعدد قرآن از فرجام شوم اهل معصیت خبر میدهد ده‌ها آیه در مورد آثار و کیفر گناه در دنیا وجود دارد از جمله (فانزلنا علی الذین ظلموا جزا من السماء بما كانوا یفسقون) بر ستم کاران به جهت نافرمانی عذابی از آسمان فرستادیم (سوره بقره آیه ۵۹).

مهم‌ترین عامل نگرانی و اضطراب بشر اطاعت نکردن از دستورات الهی است آرامش اهل ایمان نیز عمل صالح و اطاعت از خدای متعال است قرآن کریم در این باره می‌فرماید: ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات لا خوف علیهم و لا هم یحزنون. (سوره بقره آیه ۲۷۷) کسانی که ایمان آوردند و اعمال صالح انجام دادند نه ترسی بر آنهاست و نه غمگین شوند. ناامیدی و حرمان یکی دیگر از پیامدهای گناه ناامیدی است: جهنم سوزانی که گاهی عامل به آتش کشیده شدن تمام هستی انسان و نابودی سعادت ابدی او می‌شود چرا که برخی افراد برای رهائی از این بن بست دست به خودکشی و یا جنایات دیگری می‌زنند مهم آن است که شخص گناه کار هرگز نباید از رحمت الهی ناامید شود زیرا در غیر این صورت دیگر راهی برای نجات از گناه نخواهد داشت بلکه باید همیشه به لطف و عفو خداوند امیدوار بود و از گناهان خویش توبه نمود از این رو خداوند فرمود: (قل یا عباد الذین اسرفوا علی انفسهم لا تقنننظوا من رحمه اللهان الله یغفر الذنوب جمیعاً انه هو الغفور الرحیم). بگوای بندگان من بر خود اسراف و ستم کرده‌اید از رحمت خدا نماند نشوید که خداهمه گناهان را می‌آمرزد زیرا او بسیار آمرزنده و مهربان است {سوره زمر آیه ۵۳}. کیفر و پیامدهای اخروی گناه: گناهان همانگونه که آثار اخروی دارد و خشم و غضب الهی رابه شکل آتش دوزخ به دنبال می‌آورد و در روز قیامت برای جبران حق الناس از کارهای خوب و شایسته بدهکار بر میدارد و به حساب طلب کار می‌گذارند

۸. کیفر اخروی گناهان

۱/۸. عذاب قبر

هنگام مرگ روح انسان از بدن به طور کامل جدا می‌شود و به هنگام رستاخیز خداوند متعال

بار دیگر بدن واستخوان های پوسیده و خاک شده آدمی را حیات دو باره می دهد و روح دو باره به بدن خاکی برمی گردد پاداش ها و عذاب های اخروی از لحظه مرگ انسان و ورود به عالم برزخ آغاز می شود و تا روز قیامت ادامه می یابد مراد از برزخ عالم قبراست جهانی که انسان تا روز قیامت در آن زندگی می کند امام صادق علیه السلام در باره گرفتاری عالم برزخ فرمود: (والله ما اخاف عليكم الا البرزخ) به خدا قسم تنها چیزیکه من برای شما می ترسم برزخ است که مبادا گرفتار شوید. {علی بن ابراهیم قمی تفسیر قمی ج ۲ ص ۹۴} چگونگی عذاب قبر: روح انسان بعد از پایان زندگی این جهان در بدن مثالی قرار می گیرد که عوارض ماده را ندارد و از هر نظر شبیه این جسم است نه به کلی مجرد است نه مادی محض بلکه نوعی (تجرد) برزخی است این موضوع در روایات متعددی آمده که انسان در بدن مثل بدن دنیای خود زندگی می کند اگر مؤمن بوده از لذت های مادی و معنوی برخوردار است و اگر اهل گناه بود از انواع عذاب ها می چشد.

۲/۸. فشار قبر

از پیامدهای اخروی گناه فشار قبر است امام صادق علیه السلام می فرماید: (اللهم انی اعوذ بک من عذاب القبر و من ضیق القبر و من ضغطه القبر) امام صادق علیه السلام فرمود: خداوند از عذاب و تنگی و فشار قبر به تو پناه می برم. {حسن بن فضل طبرسی مکارم الاخلاق ص ۲۷۹} قبر سرآغاز زندگی برزخی انسان است و شخص معصیت کاردر شب اول قبر گرفتار فشار قبر است البته با توجه به این که آدمی در بدن مثالی عذاب می بیند نه مادی چون روح در برزخ متناسب با بدن مثالی ست یادآوری یک نکته آن این که فشار قبر به این معنی نیست که دیوارهای قبر که در گورستان کنده شده به هم نزدیک شود و بدن میت را فشار دهد نه بلکه مقصود از فشار قبر نا مرئی و نامحسوس است که بر روح و جسد میت وارد می شود و او را به شدت نا راحت می کند از این رو تفاوت ندارد که انسان در آتش سوزانده شود یا در دریا غرق شود در هر حال اگر معصیت کار و گناه کار است فشار قبر دارد. امام سجاد علیه السلام فرمود: (ان القبر روضة من ریاض الجنة او حفرة من حفرة النيران) قبر یا باغی از باغهای بهشت است یا گودالی از گودال های جهنم خواهد بود. {علی بن

ابراهیم قمی تفسیر قمی ج ۲ ص ۹۴ { لذا قبر خاکی خصوصیتی ندارد امام صادق علیه السلام هم فرمود: مقصود از قبر برزخ انسان است که از لحظه مرگ تا روز قیامت ورستا خیز است. {نوری مستدرک الوسائل ج ۹ ص ۱۲۱}

۳/۸. محو شدن اعمال نیک

یکی از پیامدهای اخروی گناه حبط یعنی محو شدن اعمال نیک است. آدم گناه کار نمی تواند به کارهای نیکش دل ببندد زیرا چه بسا گناهان او ثواب کارهای نیک او را از بین می برند رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمود: روز قیامت شخصی نزد پروردگار خود می ایستد و نامه عملش به او داده می شود پس اعمال نیک خویش را در نامه عملش مشاهده نمی کند و می گوید: پروردگارا این پرونده عمل من نیست زیرا اعمال نیکی را انجام داده ام در آن نمی بینم به او گفته می شود پروردگارتو چیزی را گم و فراموش نمی کند بلکه عمل خوب تو به جهت غیبت از فلانی از بین رفت سپس شخصی دیگری به پیش گاهی الهی آورده می شود و نامه عملش به او داده می شود پس در پرونده خویش طاعتی فروانی مشاهده می کند و می گوید: خدایا این پرونده عمل من نیست زیرا من این اعمال نیک را انجام نداده ام به او گفته می شود فلانی از تو غیبت کرد پس خوبی های او از نامه عملش به نامه عمل تو منتقل شده است ناگفته نماند که عکس این قضیه هم صادق است یعنی اعمال نیک انسان می تواند آثار مخرب گناهان را از بین ببرد چنانچه خداوند فرمود: (ان الحسنات یذهبن السيئات) همانا نیکی ها بدی هارا از میان می برند کارهای خوبی هم چون توبه صدقه صلّه رحم و بسیاری از رفتارهای خوب آلودگیها و پیامدهای گناهان را پاک می کنند. {سوره هود آیه ۱۱۴}

۴/۸. تجسم گناه

دیگر کیفر گناهان تجسم اعمال انسان در قیامت است این امر انسان می آزرده و شرمنده می کند (و وجدوا ما عملوا حاضرا) آنچه را انجام دادند حاضر یابند. در حقیقت آن چه در آخرت به عنوان پاداش یا کیفر به نیکو کاران و بد کاران داده می شود تجسم عمل خود آنهاست یعنی عمل انسان دو چهره دارد یکی چهره ظاهری و دیگری چهره باطنی علاوه به راین انسان یک چهره غیبی هم

دارد که در قیامت مشاهده خواهد شد مثلاً خوردن مال یتیم چهره ظاهری او لذت بردن است ولی چهره باطنی او به صورت آتش جلوه می‌کند قرآن کریم می‌فرماید: (ان الذین یاکلون اموال الیتامی ظلما انما یاکلون فی بطونهم ناراً) کسانی که اموال یتیمان را ستم کارانه می‌خورند { در حقیقت آتش می‌خورند } {سوره نساء آیه ۱۰}.

رسوائی در محشر

در روز قیامت عواملی مختلفی رازهای پنهان خلاف کاران افشا می‌کند که از جمله آنها زمین است (یومئذ تحدث اخبارها) در آن روز زمین تمام خبر هایش را بازگویی کند. (سوره زلزله آیه ۴) پیامبرگرمی اسلام در تفسیر این آیه فرمود: منظور از خبر دادن زمین این است که اعمال هر مرد وزنی را که بر روی زمین انجام داده اند خبر می‌دهد و میگوید فلان شخص در فلان روز فلان کار را انجام داد این است خبر دادن زمین { فیض کاشانی تفسیر صافی ج ۵ ص ۳۵۸ }.

حساب رسی دقیق و سخت: از دیگر آثار گناه حساب رسی از گناه کاران در روز قیامت است آنان باید حساب خطاهای خود را پس دهند از آیات و روایات استفاده می‌شود که انسان‌ها در قیامت از جهت حساب رسی به اعمالشان به چهار دسته تقسیم می‌شوند: ۱- کسانی که بدون حساب وارد بهشت می‌شوند. ۲- آنان که محاسبه آسان دارند. ۳- کسانی که حساب رسی سختی پیش رو دارند. ۴- آن‌های که بدون حساب به جهنم داخل می‌شوند. رسول خدا ﷺ در مورد گروه اول و دوم و سوم فرمود: آنانی که در ایمان و عبادات و طاعات کارهای نیک بر دیگران پیشی گرفته‌اند بدون محاسبه وارد بهشت می‌شوند. {سوره نجم آیه ۳۲} و افراد میانه که محرمات را ترک کرده و واجبات را انجام داده‌اند و احياناً به گناهان صغیره (لمم) مبتلا شده‌اند حساب آسانی خواهد داشت؛ اما آنان که اهل گناه کبیره بوده و با بی‌تفاوتی به دستورات پروردگار به خویشتن ستم روا داشته‌اند محاسبه آنان سخت و در طول مدت محشر به درازا می‌کشد {محمد بن رضا قمی مشهدی تفسیر کنزالدقائق ج ۱۰ ص ۵۶۳}. چون ازکیفرحق الناس ازکارهای خوب و شایسته بدهکار بر می‌دارند و به حساب طلب کار می‌گذارند تا حسابش صاف شود و اگر کارهای نیک بدهکار کفایت نکرد یا نداشته باشد ازگناهان طلب کار بر می‌دارند و به حساب بدهکار

می‌گذارند تا به این صورت راضی شود این جاست که بدهکار بادت خالی به دوزخ می‌رود. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: در روز قیامت بنده که کار خوب بسیار دارد در حال که خوش حال است وارد محشر می‌شود ناگهان شخصی از راه می‌رسد و می‌گوید خداوند این شخص در دنیا به من ظلم کرده است پس از کارهای نیک او گرفته به آن مظلوم داده می‌شود تا جای که کار خوب و حسنه ای برای بدهکار باقی نمی‌ماند ولی هنوز طلب کار راضی نشده و حقش را طلب می‌کند آن‌گاه از گناهان طلب کار برداشته به بدهکار می‌دهند تا آن‌جا که شخص بدهکار که به کارهای خوب خود دل خوش کرده و بهشتی بود جهنمی می‌شود.

حبس طولانی مدت

یکی از مهم‌ترین عواقب گناه حبس‌های طولانی مدت در قیامت است رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: (ان العبد لیحبس علی ذنب من ذنوبه مائة عام وانه لینظر الی ازواجه فی الجنة یتعمن) شخصی درجهان آخرت گاهی برای یکی از گناهانش صدسال حبس می‌شود و در همان حال خانواده خود را که در نعمت بهشت می‌خرامند مشاهده می‌کند. (کلینی کافی ج ۲ ص ۲۷۲). آتش جهنم: یکی دیگر از کیفرگناهان گرفتاری در آتش جهنم است (من یعص الله ورسوله فان له نارجهنم) کسی که از اطاعت خدا و رسولش سرپیچی کند آتش دوزخ از آن اوست {سوره جن آیه ۲۳} قطعاً آتش دنیا قابل مقایسه با آتش جهنم نیست زیرا ما نمونه‌ای از آتش دوزخ در اختیار نداریم و فهم دقیق آن برای ما ممکن نیست قرآن کریم می‌فرماید: (النار آلتی وقودها الناس والحجاره) آتش که هیزم آن مردمان و سنگ‌ها هستند {سوره بقره آیه ۲۴}. در پایان سخن بشارت‌های امیدبخش: بشارت‌های که اهل بیت به شیعیان داده چند جمله بیان می‌کنم در مورد پیامد و کیفرهای اخروی گناه‌موردی بیان شد اما اگر گناه کار توبه کرده و لغزش خود را جبران نمایند قطعاً از الطاف الهی و امداد‌های معنوی و الطاف اهل بیت برخوردار خواهند شد. ابو محمد دیلمی از محدثین قرن هشتم روایت می‌کند روزی حارث همدانی که از شیفتگان امیر المومنین علی علیه السلام بود به حضور حضرت آمد امام علیه السلام از علت آمدن او جويا شد او گفت عشق و علاقه به شما مرا به این‌جا کشانده است حضرت در تائید سخن او فرمود: (به خدا همین‌طور است هیچ‌انگیزه‌ای جزء محبت ما تو را به این‌جا نیاورده آن‌گاه علی علیه السلام به عنوان تشکر به او فرمود: هیچ بنده از دوستان ما نمی‌میرد مگر این‌که در هنگام مردن

مرا آن طور که دوست دارد می بیند {دیلمی اعلام الدین فی صفات المؤمنین ص ۴۴۸} و هم چنین از دشمنان و مخالفین ما هم کسی نمی میرد تا این که در هنگام مرگ درحالی که دلش نمی خواهد مرا می بیند و شرمنده می شود. امام هم چنین فرمود: ای حارث محبت ما در سه جا برای تو سود خواهد داد هنگام نزول ملک الموت موقعی که در قبر مورد سؤال فرشته قرار می گیری. زمانی که در روز قیامت در مقابل پروردگار ایستاده باشی. {همان}

۹. نتیجه

نتیجه این بحث این است هر گناهی دارای آثار نکبت بار و سختی برای انجام دهنده آن می باشد و هر مصیبتی که به انسان گناه است به دست می آید که گناهان هم آثار زیان بار دنیوی و هم اخروی را به دنبال دارد که سعادت انسان در ترک ازگناهان و شقاوت انسان در انجام گناهان رقم می خورد بهشت و سعادت جاودانه حیات اخروی انسان درگرو اطاعت خداوند است و جهنم و عذاب آن برای کسانی است که گناهان کبیره انجام دهد و بدون توبه از دنیا برود و به این بیان روشن شد که محاسبه در قیامت اعمال بندگان است لذا گناهان کبیره یا اصرار بر گناهان صغیره عواملی است که در سعادت و یا شقاوت انسان اثر می گذارد تغذیه حلال مثلاً یا حرام می باشد چون رابطه بسیار نزدیک است بین جسم و روح آدمی وجود دارد تأثیر غذاها بر روحيات انسانها مورد توجه دانشمندان از قدیم بوده حتی این مطلب جز فرهنگ مردم شده است مثلاً خون خواری مایه قساوت قلب و سنگ دلی می شمارند و معتقدند که عقل سالم در بدن سالم است از نظر دینی هم این مطلب ثابت است قرآن هم درباره گروهی از یهود که مرتکب گناه و خلاف شده بودند می فرماید آنها کسانی هستند که خدا نخواسته دل هایشان را پاک کند (سوره مائده آیه ۲۱) بلافاصله در آیه بعد می فرماید آنها بسیار به سخنان شما گوش می دهد تا آن را تکذیب کند بسیار مال حرام می خورند (سوره مائده آیه ۲۲) این تعبیر نشان می دهد آلودگی که از گناه و خوردن حرام سرچشمه می گیرد و دل های آنها بر اثر اعمال مانند تکذیب آیات الهی خوردن مال حرام و... به طور مداوم بوده است و از این جا روشن می شود که خوردن مال حرام سبب تیرگی دل آینه دل و نفوذ اخلاق رذیله می شود روایات متعددی در زمینه ارتکاب گناه داریم که باعث می شود روی روح انسان اثر بگذارد شخصی خدمت پیامبر ﷺ آمد عرض

کرد یا رسول الله دوست دارم دعا من مستجاب شود حضرت فرمود غذای خود را پاک کن و از غذای حرام پرهیز نما دیگر جهل ریشه بسیار از زشتی هاست و دوست بد هد ف از بیعت پیا میران ﷺ برای پاک سازی انسانها و از انحرافات و بدیهاست گناهان. و مفسد اخلاقی در مورد فردی جامعه دارد زیانهای ناشی از ارتباطات نامشروع اعتیاد به مشروبات الکلی و مواد مخدر تاچه حد غیر قابل جبران است بنا به راین همان گونه که برای مبارزه با این مفسد باید مردم را آگاه به زیانهای آن نمود هم چنین مبارزه با تمام مفسد اخلاقی و پرورش صفات خوب باید عیوب و محسنات آنها را بر شمرد و بررسی کرد و افزایش آگاهی لازم است قرآن در مورد این که اعمال آلوده و گناه قلب و روح انسان را تاریک و ظلمانی می کند می فرماید: (کلاً بل ران علی قلوبهم ما کانوا یکسبون) چنین نیست که آنها می پندارند بلکه اعمالشان چون زنگاری بر دلهای شان نشسته است فعل مضارع در جمله (ما کانوا یکسبون) دلالت بر استمرار دارد و دلیل روشنی است به راین معنی که اعمال بد تغییرات مهمی در دل و جان ایجاد می کند هم چون زنگاری که آینه دل را از نورانیت و صفا می اندازد و روح را مکدر تاریک می کند و به این ترتیب صفات قساوت بی حیای غیبت دروغ ظلم ریا سخن چینی و بی تقوای بر قلب انسان چیره می شود امام باقر علیه السلام میفرماید هر بنده ای در دلش سفیدی است که چون گناه کند نقطه سیاه در آن پیدا می شود پس اگر توبه کند آن سیاهی می رود و اگر به گناه ادامه دهد دیگر صاحب آن دل هرگز به راه خیر باز نمی گردد و همین است گفتار خدای عزوجل نه چنین است بلکه اعمالشان چون زرنگاری بر دلهای شان نشسته است حاصل این که با تکرار گناه روح انسان به آن عادت می کند و به تدریج به صورت ملکات بد در روح رسوخ پیدا می کند و تکرار گناه خود خواست گناه گناهان می شود حضرت علی علیه السلام می فرماید: خداوند خشم خود را در در گناه مخفی کرده پس هیچ گناهی را کوچک نشمرید چه بسا خشم خدا در آن باشد و شما نمی دانید علی علیه السلام در ضمن وصیتی به فرزندش امام حسن مجتبی علیه السلام می فرماید: فرزند عزیزم هیچ گنه کاری را نا امید مکن چه بسیار افراد غرق گناهی که عاقبت به خیر شدند. و چه بسیار افراد خوش عملی که در پایان عمر فاسد شدند و به دوزخ رفتند به خدا پناه می برم لذا عبادت در پاک سازی روح و عامل باز دارنده از گناه است یاد خدا از بزرگترین عبادات و بهترین حسنات در برابر تهاجم

ووساوس شیطان به انسان مصونیت می‌بخشد یاد خدا انسان را به یاد نعمت‌های او می‌اندازد که تمام وجود انسان در آن غرق است و از نا فرمانی بخشنده نعمت باز می‌دارد و از سوی دیگر او را به یاد روز قیامت و دادگاه عدل الهی می‌اندازد علی علیه السلام میفرماید: یاد خدا شیطان را از شما دور می‌کند یاد خدا یعنی منظور آن است که با تمام قلب متوجه خدا بود و او را در همه جا حاضر بدانیم مخصوص در موقع آلودگی به گناه بدون شک چنین ذکری عامل حرکت به سوی نیکی‌ها و حائل بین انسان و گناه می‌باشد و دلی که خالی از یاد خدا بود جولان گاه شیطان می‌شود و گناهان با عث نزول بلاها و نقیمت‌ها از جانب خداوند می‌شود در باره بسیاری از اقوام گذشته که به هنگام نزول بلا پشیمان می‌شدند و راه توبه را پیش می‌گرفتند ولی عجیب این که وقتی قوم صالح علیهم السلام نشانه‌های عذاب را دیدند به جستجوی صالح پرداختند که هر کجا وی را پیدا کنند او را به قتل برسانند و این دلیل بر عمق عصیان و گناه و سرکشی آن‌ها در مقابل خدا و پیا مبر خدا می‌باشد ولی خداوند حضرت صالح علیه السلام را نجات داد و آن‌ها را هلاک کرد و طومار زندگی‌شان را بکلی درهم پیچید.

کتابنامه

- ابن اثیر علی بن محمد نهاییه اللغة بیروت دار صادر ۱۳۳۱ ق.
- بندر ریگی محمد المنجد انتشارات پیام ۱۳۷۵. کلینی محمد بن یعقوب کافی تهران انتشارات اسلامیه ۱۴۰۷.
- تمیمی آمدی عبد الواحد بن محمد غرر الحکم ودرر الکلم قم دفتر تبلیغات اسلامیه ۱۳۶۶. پا
پنده ابو القاسم نهج الفصاحه چاپ جهارم تهران دنیای دانش ۱۳۸۲.
- حراملی محمد بن حسن وسائل الشیعه ج ۱ قم موسسه آل البيت ۱۴۰۹ ق.
- حلبی ابو الفرج السیره الحلبیه بیروت: دار الکتب العلمیه چاپ دوم: ۱۴۲۶ ق.
- سید رضی محمد بن حسین نهج البلاغه صبحی صالح قم هجرت چاپ اول ۱۴۱۴ ق.
- صدوق (ابن بابویه) محمد بن علی ثواب الاعمال و عقاب الاعمال انتشارات سرور ۱۳۸۶ هجری شمسی.
- کلینی محمد بن یعقوب فروع کافی.
- مجلسی محمد باقر بن محمد تقی بحار الانوار بیروت دار احیاء التراث العربی ۱۴۰۳ ق.
- نوری حسین بن محمد تقی مستدرک الوسائل قم موسسه آل البيت ۱۴۰۸.